

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

KIR. MAGY.
TEREMÉSZETTUDOMÁNYI

Az országos m. gazdasági egyesület tagjai ingyen kapják.
Nem tagoknak előfizetni dij:
Egész évre 10 frt, félévre 3 frt, negyedévre 2 ft 50 kr.

Megjelenik minden szerdán és szombaton.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: **szabadkai utca 25. szám**
Kéziratokat a szerkesztőség nem küld vissza.

AZ OMGE. KÖZLEMÉNYEII.

Kérelem.

Alább írt tagjaink tartózkodási helye egyesületünknel bejelentve nem lévén, a részükre küldött „Köztelek” lap és egyéb nyomtatványaink visszaérkeznek. Fölkérjük t. Tagjainkat, amennyiben ezen fajaiknak tartózkodási helyéről tudomásuk volna, szíveskedjenek azt egyesületünkkel mielőbb tudatni, u. m.:

1. Alapító tagok.

Fuchs Rudolf, Kovács Ede, Latinovics Ernő, Lederer Ignác, Löwy Albert, Majláthy László, Nákó János gróf, Sirkbenzky Antal, dr. Siklóssy István, Szegheő Géza, Szeniczey Ödön, ifj. Vidats Gyula.

2. Évűltas tagok.

Braunmüller Sándor, Bass Kálmán, Babocsay László, Beck István, Beöthy Akos, Bogay Emil, Bojczner Sándor, Dessewffy Béla, Désy Zoltán, Deutsch Béla N.-Kanizsa, Engel Gyula, Ernst Mihály, Frankl Samu, Fischer Antal, Forrai Soma, Gábor Antal ezredes, Hirsch Ödön, Hirschmann Nándor, Krajcsóvit Gyula, Kreutz József, Lényei György, Lorberer György, Marsosvzky Endre, Matyás Pál, Nagy Jenő, Nemeshégi Béla, Novotny Károly, Pesti József, Pilsly Géza, Pollák S. Simon, Rieder Ödön, Róth Ignác kir. tanácsos, Sárközy István, Strausz Vilmos, Steiner Arthur, Sternthal Lajos, ifj. Szentmiklóssy Kálmán, Szilágyi Kálmán, Tarnóczy Gusztáv, Tóth Mihály simaházi, Vértessy Tivadar, Vojnich Oszkár, Weisz Manfred. *Igazgató.*

Meghívó

az állattenyésztési és állategészségügyi szakosztálynak január hó 28-án, azaz pénteken d. u. 4 órakor a Köztelek kistermében tartandó ülésére.

Tárgyak:

1. A huszógazdasági adó reformja.
2. Adagytűjtés az ivarzás és szűlési rendelkezések okairól.

3. Földmívelésügyi miniszter leirata a sertéshímő ellen fogantatóstandó övintézkedések tárgyában.

4. Javaslata a lóhúskimérés rendszeresítéséről. *Tormay Béla, szakoszt. elnök.*

A földmívelési és növénytermelési szakosztályi ülése.

(1898. január 15.)

Jelen voltak: *Cserháty Sándor* szakosztályi alelnök elnökele alatt gróf *Dessewffy Aurel*, az OMGE. elnöke, *Bálintffy Pál*, *Bérczy Mór*, dr. *Degen Árpád*, *Galgóczy Károly*, *Högyi Dezső*, *Lederer József*, *Károlyi Rezső*, *Kerpely Kálmán*, *Kodályi Antal*, *Kosztányi Tamás*, *Lederer Arthur*, *Lejhényi György*, *Lócherer Andor*, *Mauthner Ödön*, *Nedeczky Tibor*, *Propper Samu*, *Pervecz Ferencz*, *Rapcsinyi István*, *Rózsa Henrik*, *Szevecs Károly*, *Ugron Akos*, *Vadászffy Jenő*, *Wagner Géza*, gróf *Zichy Aladár* szakosztályi tagok. A társaság harmadik részéről *Szilassy Zoltán* szerkesztő-titkár és *Jezsenszky Pál* titkár mint előadó.

Cserháty Sándor a szakosztály alelnöke, megnyitja az ülést, üdvözi a megjelent tagokat. Az ülést első tárgya, melyet szóló kíván előterjesztjen, az, hogy miként lehetne nálunk olyan magok, illetve szántóföldi termékek itthon való előállítását elérni, melyek a mi viszonyaink között igen jól megtermetnek, mindennek dacára külföldről hozatnak be hozzánk. Ismeretes dolog, hogy mindig azt hozgatják, hogy Magyarország nyerstermelő, földmívelő ország. Hogy az azonban a statisztikát megnézzük, azon szomorú tapasztalatra jövünk, hogy Magyarországból nagybörzést oly nyers terményeket exportálnak, melyeknek előállítása leggyeszeubb, amennyiben nem előfeltételzet okvetlen nagyobb gazdasági intelligenciát.

A mi fő exportterményeink a buza, rozs, árpa és kukorica. Ellenben azon magunknak legnagyobb mennyiségben előállításra jövünk, nagyobb intelligenciát, tudást, szakismeretet kíván, azokat külföldről hozzuk be még is. Így pl. a répamagért félmillió forintot fizetnek a külföldnek, mert 25,000 métermagost hozunk

be. Azután külföldről hozzuk a komlót az összes kertmagvakat, virágmagvakat, takarmányféléket, katáng gyökereket, melyből a hazatart 18,000 métermagost 151,000 frt értékben. Azután itt vannak a fonálbóvnyek, melyek közül a len- és kender igen jól megterem nálunk és látjuk, hogy nyers állapotban behozunk 59,000 frt értékűt. Nyers kenderből nagy a kivétel, de ez újszerűt vizsgálva Magyarországra földgözzel állapotban, a leggyeszeubb kenderkészítményt is külföldről hoztatjuk csak zsákokból 3 millió forint értékű árut hozunk be külföldről, vagyis a saját magunk által termelt s nyers állapotban kiszállított kender megösszük kikészítve a külföldről.

Vannak magvak, melyek nálunk egyáltalában nem termelhetők, vagy ha termennek is, a termelési költség bőven túlhaladja értéküket, — de vannak azután a felsorolt növények közül olyanok, amelyeket nálunk is elő lehetne állítani. Ezen körülmény indított engem azon kérdés fölvetésére, hogy amit az ipar terén a közélettel tartanak elől: mi oka annak, hogy Magyarországon könnyen előállítható ipartermékeket is a külföldről hoznak be hozzánk; épügy értekezlet tartások a gazdák részéről is, vajjon mi oka annak, hogy a különböző magvakat, melyeknek értéke több millió forintot képviseli, mi a külföldről hozatjuk. Még csak egy említet meg, az árpából 5 millió q-t exportálnak, míg ellenben a malátasíról, mely értékeeseb, csak 106 q-t. Ez indított arra, hogy az alábbi javaslatot járuljak a tisztelt szakosztály elé, kérve annak elfogadását (Olvasva:)

Tekintettel azon körülményre, hogy hazánkban ezidő szorít igen sok mag és egyéb szántóföldi termény hozatik be külföldről, amelyek pedig esetleg nálunk is előállíthatók lennének, ami által jelentékeny pénzüsségeznek az országból való kiszárvágása gátolatlak meg, mondja ki a szakosztály, hogy szükségesebnek tartja azon okok tanulmányozását, amelyek az említett terményeknek az országban való előállítását gátolják, mely okok kivánatosnak tartja, hogy a magyar czukorgyárosok egyesülete, magkereskedők, azokriagyárosok és egyes a

Veszzünk vetőmagnak alkalmas tavaszbuzát
és kérünk meg a tartozó áránakatokat.

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete Budapest, V., Alkotmány-utca 31.

Mai munkánk 20 oldal.

részletek megbeszélésénél kijelölendő kereskedőcégek vagy egy erre a célra összehívandó anketten vagy pedig külön hozzájárult intézet általán megkeresésének hogy az őket illető terményekre vonatkozólag a teendő kérdésekre felvilágosítást adni szívesek legyenek. Az anket megtagrta, illetve a feleletek beérkeztek után a gátó körülmények egy memorandumba foglalassanak össze, melyek alapján a szükséges intézkedések megjelöltek legyenek.

A kérdések megállapítására pedig egy bizottság küldessék ki.

Graf Desseffy Aurél köszönetet mond előadónak, amiért a kérdésre terelte a szakszövetség figyelmét. E kérdéssel a szakszövetség több ízben foglalkozott. Főleg mindig a buzaárak visszatemnek. Kivánatos volna kideríteni azon okokat, hogy a gyárosok miért nem engedik hazai magból termelni a czukorrépat, mert tény, hogy a répatermelő, midőn szerződést kötnek a gyárosokkal, ezektől kapják a magot is, melyetők külföldről szereznek be. Fel kellene tehát az OMGE-nek hivatalosan a földművelésügyi miniszter útján — a czukorgyárosokhoz, hogy a répaterméket, melyeket a termelőknél kiosztanak, idehaza termeltessek.

De van egy másik kérdés is, mely már több ízben foglalkoztatta a szakszövét, ez a győzőnövények termelésének kérdése, melyre szintén felhivatott a gazdákörzés, hogy természet, ill. van azután a kendertermelés és rizinusztermelés, melynek termelése sokan próbálkoztak, de a következménye az lett, hogy túltermelés állott elő s a rizinusz métermászaját nem lehetett az Alföldön 6 fntal nagyobb áron értékesíteni.

Ezért ez ügyben az a legfontosabb, hogy a termelőnd magyarknak biztos piacot és megfelelő árakat tudjunk biztosítani, mert a termelők any fluktuációknak vannak alvatek, melyeknek néha tudja az ember okát adni; így pl. a répatermék legutóbb 50% volt az ár-férlökés.

Szólv egy egybehangzó anketén óhajtán a szűnyegen lévő kérdést tárgyalni, melyet a földművelésügyi miniszter kiküldetőinek a magvak előadására foglalkozó kereskedőcégek bevonnásá kellene megvárni s csak oly magvak termelése buzdítani a gazdákörzéséget, mely magvak kellő árban elhelyezést is találják.

Kedvelény Antal hozzájárul az indítványhoz, de szeretné, hogy már az anket megtagrta előtt is tétetnek intézkedés ezen ügyben; indítványoz, hogy kértessék fel a földművelésügyi miniszter, hogy egy-néhány gazdasági tanácselőzet magtrtermelésre jellőtesse ki területet s kivált nyokhateri növények és virágmagvak termelésevel eszközöltesse kísérleteket, hol az érdeklődő gazdákörzésnek alkalom adassék a termelés gyakorlati módozataiba betekinteni.

Szilágyi Zoltán: az a kimerítő indokolás, melyet a szakszövétlyi elnök az ó indítványhoz csatolt, teljesen kimeríti a tárgy érdemét s szólv csak azért szólal fel, hogy rámutasson a tárgynak a hazai mező- és kőzgazdaságra való rendkívül fontosságára. Nálunk a kultúr-növények magvakján termelése határozottan a kezdet elején van. Néhány lelkes gazda tapasztalott a mezőgazdasági termények magvait nemestelen, azokat javul minőségben előállítani, de e törekvések józolatok voltak, mert a magyar gazdák nem bírtak ezen vetőmagvakért oly árakat fizetni, mint amibe azok előállítását a kísérletző gazdákért kerültek. Ennek oka az, hogy a magyar gazdák nem tudták megmagyarkat oly gyakorlati módon előállítani, hogy a termény eladásánál árza névve versenyezhetek volna a külfölddel. A külföldön pl. Quedinburg vidékén egy nagy magkereskedő cég magja is foglalkozik a vetőmagvak termelésével s a környéken leve giszgadd az ó utmutatása mellett gyakorolják a ve-

tőmagvak előállítását. Ott nagymennyiségben állítanak elő a magvak és ekként előlősbban is adják és legnevezetesebb hazai magkereskedőnek is arra vállalkozott, hogy a magvakat külföldről szerezze be, hol előlősbban kapják. A haj orvoslásra névve helyes támpontokra van lefektetve a benyújtott határozati javaslat, melyet szólv előfogad azért, mert alkalmasnak tartja arra, hogy hazai termeléseiket a külföldnek sok tekintetben igazságos versenyteljesítségű megvassanak.

E tekintetben utál szólv arra, miről előlőbb lesz szó, jelesül a külföldi here- és luczernamagvak behozatala elleni védelemre. A luczerna- és heremg termelése Magyarországon nagyon ifjú és máris válságban van azért, mert az amerikai here nagyon könnyen behozható s az előlősbval, tetsző külsőleg előlősbban a kiskereskedőket esábitja arra, hogy vegyék. Ez ellen és a czukorrépa mag beözölése ellen is oly módon lehetne védekezni, hogy a gyárosok s kereskedők köteleztesse a hazai termelési czukorrépa mag fokozatosan való kiosztására.

Cserháti Sándor elnök: osztja Desseffy Aurél nagyiműködésének intenczióját; szólv is az vezette indítványának megtagrteiben, hogy azon okok kutattassanak, melyek kereskedelmi s egyéb növényeknek hasznható termelését gátolják s ezek feiderítésével lehetővé tegyűk oly magvak termelését, a melyek biztos és jó áron való elhelyezésre kiliást nyújtanak. Kérdés indítványát, tetsző megtagrta tartja, mely az anketén volna megbeszélendő.

Határozati javaslatában alternatíva állította fel a kérdést, hogy anket hívassék-össze, vagy pedig a magkereskedők és gyárosok általán megkeresésének meg s a feltett kérdésekre válnának a feleletek. Két a szakszövétly, hogy e tekintetben határozni melőzössék.

Galgolyéi Károly: még az ideig az OMGE, által tartott anketek akkor jártak a legnagyobb sikerrel, ha kombinálva, a kérdés elintőztesse mindkét módja igénybe vételt.

Cserháti Sándor elnök kimonja a szakszövétly határozatát, hogy a beérkezett határozati javaslatot a szakszövétly magvára teszi s ez előlőbb anket megtagrtaát határozza el. Ezt előlőbb szükséges adatok beszerzése céljából, illetve gyárosok és magkereskedők cégekhez küldendő kérdőpontok kidőgőzására egy bizottságot küld ki, melynek tagjai: Balffy Fül, Cserháti Sándor, Jézsenyffy Fül, Koppoly Géza, Maulther Odón, Renner Gusztáv és dr. Rodiczky Jenő.

Övintőzdekedés az amerikai here- és luczernamagvak beözölése ellen.

Jézsenyffy Pál titkar: az amerika löhere és luczernamag behozatala ellen fogantott övintőzdekedés, mely az OMGE, mag a múlt évben behatóan foglalkozott és ezt szükséges tette azon körülmény, hogy már az 1896-ik évben az amerikai luczerna és heremg behozatala nagy mérveket öltvén, károkát idézett elő nemcsak közgazdasági okokból, amennyiben saját terményeinek árát a saját piacra-övintőzdekedés miatt a magyar borsó- és növénytermelési szemponból is, mert az amerikai luczerna jóval kisebb termést ad, mint a magyar, sőt a harmadik évi kaszálás már ki sen fizeti magát; a fagy és liszharmat jelenléte károkát okoznak benne, legnagyobb hátránya pedig az, hogy oly aránkével tartós marad, mint a magyar, s mikor sokszor szemű és valószínűleg károsabb is. Az aranka nagyobb volta okozza, hogy nehezen és csak tetemes magvesztés mellett tisztítási ki s a magvesztés 30—25%-ot tesz ki.

Ez indokok magukban véve szükségessé teszik oly intézkedések sürgetését, melyek igénybevetelével a behozatal lehetőleg beszüntetgessék, vagy ha ez nem lehetséges, legalább

a forgalmobehozatal legyen teljesen megszüntethető.

Az 1895. évi mezőgazdasági termékek és czukor megmáltatásának tiszta a magyarországi 46. t.-cz. intézkedik a tekintetben, hogy a forgalomba kerülő vetőmagyvak származása és fajtája feltüntetésre.

Sajnos azonban, hogy ezen törvény intézkedése kijátászonak, az amerikai here és luczerna magyriságát, mint provánst, részben más népek által, részben a magyarországi természetben keverten hozták forgalomba. Az idézett törvényekkel hivatalon egyéb oly intézkedéseket is, melyek hivatalon vannak nagymértékben megnehezíteti a behozatalt, de sajnos, ezen intézkedések csak papíron vannak és végrehajtásukra gondoskodás nincs. Ennek jelekedésére felhívótja szólv, azon körülmény, hogy a törvény, életbeillesztése óta az amerikai luczerna és löheremag behozatalt tetemesen nagyobb arányokat öltött.

A statisztikai adatok szerint behozott 1896. január—novemberben 3763 q. löhere és luczerna mag, melynek értéke 57300 forint, tehát csaknem 3000 q.-val több.

Luczerna behozatalt 1896. január—novemberben . . . 680 q. 1897. . . . . 2420 q. tehát majdnem 2000 q.-val több.

Rudikján csak egy védekezhetnék a behozatalt származás károk ellen, hogy ha a behozatalt teljesen megtiltják. Kereskedelmi szerződéseink ugyan 1913-ban járnak csak le s az amerikai löhere- és luczernamag szabaddjöhet át ezideig a vámhatáron; miután azonban igen nagy károkát okoz növénytermelési és egyéb szempontból is, azt hiszem, lehetne kivánnak, hogy behozataltól bizonyosan a behozatalt annyival inkább, mert erre a kivételre van már precedens. Pl. a biac-ról felépítet alkalmas elöltotta a földművelésügyi miniszter a szövössöz behozatalt.

Miután azonban most az országban igen nagy mennyiségű amerikai löhere és luczerna van, melynek nagy behozataltól bizonyosan gondoskodni fog a magkereskedők azon része, amely a magvakat forgalomba hozta, idáig is szükségesnek tartom, hogy a 'Gazdasági Egyesület' Szövössöz' útján a közközösség figyelmé a legelőlőbb alapon felhívassék arra, hogy milyen károkát okoz az amerikai luczerna és löheremag, nemkülönben azon módozatokra, melyek a visszalétek megtörtelására rendelkezésre állanak. Felhívandó magyunk arra, hogy a vetőmagyvak-állomások nem plomboxozák az amerikai luczernát és löheret.

Desseffy Aurél: De nem is ismerk fel mind.

Előadó: Éppen azért, mert nem mindig ismerk fel, figyelmzettini kell a gazdákért arra is, hogy a növénytermelési állomások növény-azonosságú kísérleteket végeznek s csak ezen az úton deríthető fel kétségek, kizárólag, hogy amerikai hazai luczerna magyriság szűlőtt-e a kereskedő. De mivel ezen kísérletek drágák, felkérendő a földművelésügyi minisztert azért, hogy ezen kísérletek költségeit lezaltaltani, vagy egészen elengedni szveszedjék.

Tekintettel arra, hogy az amerikai löhere és luczernamag behozatalt ugy közgazdasági, mint növénytermelési szempontból ártalmas s tekintettel arra, hogy a behozatalt, nem hogy csökkenne, hanem folyton emelkedik, szükséges, hogy a szakszövétly általán foglalkozzon e kérdésben s a kellő intézkedéseket a kormánytól sürgesse. Az alábbi határozati javaslatot terjeszt elő s ajánlja a szakszövétlynek elfogadást.

Mondja ki a szakszövétly, hogy a:
1. a 'Gazdasági Egyesület' Országos Szövössöz' útján lét kéri a társcegyesületek, hogy a gazdákörzés ügyélmét a legkiterjedtebb módon hívják föl az amerikai luczerna és löhere forgalomba hozatala által okozott veszélyekre és ismertessék

meg azokat a módokat, amelyek igénybe vételével az e téren több vizsgálások ellen sikeresen védekezhetnek.

2. Kéréses föl a földmivélségi miniszter, hogy az amerikai lőhere és luczerna behozatalának teljes megértés érdekében a szükséges intézkedések haladéktalanul megtgye. Idegen származásu here és luczerna csak a vetőmagvizsgáló-állomások kedvező bizonylata alapján jöhessen át a vámhatáron.

3. Felkerendő a földmivélségi miniszter, hogy az amerikai here és luczerna behozatalának megakadályozása érdekében az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület” által a múlt évben felterjesztett javaslatot szigorú végrehajtásról gondoskodni sziveskedjék, jelsül: hogy

a) az 1895-iki XVI-ik t.-cz.-nek a vetőmagkrakermelés czéljából való forgalombahozatalra vonatkozó intézkedések föltiltendó betartassanak és az ez ellen vétőkre a törvény 3-ik paragrafusának d) pontja a legszigoribban alkalmazassék.

b) hogy az itt felmunkelt végrehajtással megbízott közegeknek ne csak joguk legyen, de szigorú kötelességük is téssék a magterkesedők üzletét rövid időközökben, legalább két havonként egyszer megvizsgálni.

4. A megköltendő új vámfürdőbe lehető magas vértékmű állapotosságra meg a külföldi here és luczernamag behozatalára.

5. A növénytermelési kísérleti állomáson a növényazonosság meghatározásáért megállapított díj a here és luczernánál lecsökkentessék.

Eichner Andor: Örömmel fogadja a javaslatot, de ezeken kívül szerinte elcsinálni kell a magterkesedők hazaszállítására is s felhívni őket, hogy ne vásároljanak, illetve ne hozzanak be amerikai magvakat, mert ezzel meggazdánk ártnának.

Kerpely Kálmán: Nagyon nehéz dolog lesz a gazdákat reábrítani, hogy ne vegyenek amerikai luczernamagot, de azért szerinte is a gazdákat kell elsősorban meggyőzni az amerikai mag hátrányairól. Szólo egyetértő előadával a tekintetben, hogy veszedelm eljött abban, hogy az amerikai lőhere- és luczernamag sokkal nagyobb aránkat tartalmaz. Felhozza, hogy Szatmár vidékén teljesen inficiálta a vetéseket. Ezenkívül az olasz luczernabehozatal is veszedelmekkel fenyeget, mely a magyar luczernának nyomában sem lépbe. Provánszi luczerna cím alatt mindenféle magot hoznak ma a kereskedők forgalmába. Szólo a magyar luczernát, ha jól van kezelve, még a provánszi luczernának is följébe helyezi.

Hozzájárul az előadói javaslathoz, de főképpen a kizsádkák figyelmét kéri felhívni az amerikai lőhere- és luczernamagok fenyegető veszedelmére. A magvizsgáló-állomásokat a kizsádkák alig veszik igénybe s azok csak akkor mennek az állomáshoz, ha a magterkesedők csak úgy veszi át tőlük a termelt magvakat, ha a magvizsgáló-állomás által plomboztatja. Szerinte tehát a gazdák indulenciáját kellene előbb megtörni.

Az is baj, hogy a gazdák a legutolsó perczen szerzik be a vetőmagvak s szólo nem vádol itlen kereskedők, de általában mondva a legtöbb kereskedő, ha tudja azt, hogy már a gazdának nincs ideje megvizsgálatni az általa szállított vetőmagot, bizony nem valami nagy lelkiismeretességgel szolgálja ki a vevőt.

Károlyi Rézso: Az amerikai lőhere és luczerna magnak legnagyobb hibája az aránkmagban fekszik, melyet kirostálni nem lehet. Szólo abban a nézetben van, hogy teljesen el kellene tiltani az amerikai lőhere és luczerna mag behozatalt, legalább azokat a szállítamagvakat, amelyekben aránkat találtak.

Dr. Digen Árpád: Szintén hozzájárul az előadói javaslathoz; fölémlíti, hogy a magvizsgáló állomás volt az, amely először kosszta az amerikai lőhere magvakat luczernamag nagymennyiségű behozatallal. Helyesli Kerpelynek azon nézetét, hogy a gazdákat a legszerleesebb körben reá kell bírni arra, hogy amerikai magot ne vásároljanak.

Mauthner Ödön: Fölemlíti, hogy mozgalom indult meg a magterkesedők körében azért, mert amerikai magvakat luczernamagzának s többen becsületeszavakkal fogadták, hogy nem fognak árusítani. Szerinte hatálytalan lesz azon intézkedés, hogy az amerikai magvakat árusító magyar kereskedők büntetés alá véssenek, mert azt ugy is behozhatk a magterkesedők, akik ellátják az összes vidéki kereskedőket luczernamaggal.

Kerpely Kálmán: Nem annyira a fővárosi, mint a vidéki kereskedők árusítják az amerikai magvakat. A vidéki kereskedő megvizsgálja a gazdasági tanintézet magvizsgáló-állomásánl egy kis mintát, kap róla egy bizonylatot, hogy a minta aránkmegtelenül találtatott. Ez a bizonylat az amerikai magvakat nem magot, melyben aránkmag van. Az állomásnak ilyen bizonylatot nem volna szabad kiállítani.

Dr. Digen Árpád: A magvizsgáló állomás ismeri a czegekét, melyek amerikai luczernamagot kereskednek; így ezek ellen nem jár el, annak oka, mert nincs jogostva, a törvény nem tiltja a forgalomba hozatall. A Mauthner által kezdeményezett társadalmi mozgalom végeles megoldásához nem vezet a kérdést.

Dessewffy Aurél gróf: Azt szeretném, hogy ha szakszélyi magyárat tennek az előadói javaslathoz az a 2-ik pont 2-ik bekezdésében azt mondja, hogy: „idegen származásu here és luczerna csak a vetőmagvizsgáló-állomások kedvező bizonylata alapján jöhessen át a vámhatáron”. Felreértésre adna alkalmat, miért is ezt világosan kellene formulálni.

Eichner Andor: Szerinte a földmivélségi miniszter figyelmét a vidéki magterkesedőkre is hívjuk föl, miután ezek árusítják a leginkább az amerikai magvakat.

Abban a véleményben van, hogy a határozati javaslat közlése az ország összes gazdasági egyesületeivel, amelyek a gazdaságossággal közvetlenül érintkeznek, felvilágosítással szolgálhatnak, hogy mily veszedelmeket rejt magában az amerikai magvak vétele.

Cserháti Sándor: Irtésmelten felhozható az, hogy a kistermelő nincs tájékozva az iránt, hogy az amerikai lőhere és luczernamag kevesebbet ér, mint a hazai. A kizsádká megérte, hogy nem tudja, hogy rosszabb a minőségű földmivélségi miniszter kezdeményezésétől az országban mostanában tartani sokot népies előadások folyamán sok mindenféleiről tájékozzák a gazdát; felveendő volna tehát a határozati javaslatba, miszerint kéressék fel a földmivélségi miniszter arra, hogy ezen előadók a gazdaságosságot, elsősorban pedig a kizsádkák világozták fel előadásaikban arról, hogy mily nagy kára van az amerikai luczerna és lőheremag vásárlásának.

Kerpely Kálmán ennek kiegészítéséül ajánlja, hogy a plombozásra is hírvassék fel a kizsádkák figyelmé.

Eldő hozzájárul Dessewffy Aurél gróf azon indítványához, hogy a javaslat 2. pontja világosanban stilizálassék s hogy a Cserháti Sándor által felhozottakkal kibővítessék.

A szakosztály az előadói javaslatot gróf Dessewffy Aurél, Cserháti Sándor és Kerpely Kálmán indítványai kivétve fogadja el.

Az istállótrágya öskörve kezelese.

Cserháti Sándor már említette, hogy a földmivélségi miniszter kezdeményezésére az országban sok helyen népies előadások tartanak, melyekben az előadók a gazdákat egyetmásra figyelmeltetik. Szólo feltételei, hogy a

ezen előadásokban azt is előadják, hogy az istállótrágyát hogyan kell öskörven kezelni. Hogy ha egyik-másik gazda jól kezeli trágyatelepet, a többi szakszély is figyelmessé téteti arra s így a jó trágyakezelés megtálgálja a maga jutalmát. Az utóbbi időben a külföldön szokásá vált, hogy a gazdasági egyesületek oly kizsádkákat, kik a trágyát jól kezelik, pénzjutalomban részesítik, vagy diplomákat adnak nekik. Ezt célozva a szólo által előadandó népies előadások eléterjesztett alábbi határozati javaslat:

Mondja ki a szakszélyi, hogy tekintet az istállótrágya öskörve kezelesének rendkívüli fontosságára, szükségesnek tartja, miszerint a szövetséges lépett Gazdasági Egyesületek felszólíttassanak, hogy amennyiben pénzügyi viszonyaik megengedik, felkíszenek ki kis gazdák részére díjakat, melyek azon gazdák részére valódnak odátételek, kik az istállótrágyát a viszonyokhoz mérten legokosabban kezelik.

Kodályi Antal: a javaslatot elfogadja s megfontalán kéri azaz, hogy kéreessék fel a vidéki gazdasági egyesületek, hogy a működésük területén lévő egyes községek kizsádkáit anyagilag segítsek s utasítsanak adjanak nekik, hogy miként kell a trágyát helyesen kezelni.

Kerpely Kálmán szintén azt tartja, hogy csak a jutalmással, vagy segélyezésel lehetne a kizsádkákat öskörven meggyőzni, hogy a trágyát öskörven kezeljék. Például hozza szólo fel, hogy a nyár folyamán Hajdu-Szoboszlón és Nánáson e tárgyban mintegy 100 kizsádká előtt, akiknek rendkívül tetszett az előadás, elhalmozott szólot kérdésekkél, de egyetlen egy sem fogta közlök a kivételhez.

Károlyi Rézso: Szerinte a fentvő kérdés nagy fontosságú art. Szerinte még a nagyobb gazdaságok trágyakezelsi sines tisztvá, annál kevésbé a kizsádkák. Czeleszternek tartandó, ha az OMGE. pályázatot hirdetne egy trágyarendezésre.

Eichner Andor fölemlíti, hogy az OMGE. könyvtárára vállalta kiadásában éppen most van sajtó alatt a Gazdasági Építészeti II. kötet, melyben az, a mit Károly Rézso szorgalmaz, kelő alappossággal tárgyalatik.

Szilágyi Zoltán: Azon szakmunka építészeti szempontból tárgyalja a kérdést. Szólo az itten elhangzott indítványból fölvezve a „Kizsádkák” nem pályázatot fog kitűzni, ezen kérdés megoldására.

A szakszélyi a beadott határozati javaslatot elfogadja Kodályi Antalnak azon indítványával, hogy a gazdasági egyesületek felhívassanak arra, miszerint részint jutalmadják adás, részint utasítsanak hassanak oda, hogy az öskörve trágyakezelés a gazdák körében terjedjen.

Öskörve mitrágyázás terjesztése kizsádkáknál.

Cserháti Sándor: Az utóbbi időben tapasztaltuk, hogy a kiserítőoktatás a mesterséges trágyákat kezdi használni. A gyárak az ilyen körünyben terjesztő gazdáknak sejeletes, rossz és drága trágya szolgáltatnak ki rendszerint. Tény az is, hogy a mesterséges trágyafélék alkalmazása Magyarországon még nagyon keveset ismeretes, dacára, hogy annyiszor írtnak róink pl. nek helyen tavasz gabona alá is használják a mitrágyát, melynek az ilyen semmi hatása nincs. Szólo tud esetet arra, hogy éppen egy gazdasági egyesület óhajt a jövő tavasszal a gabona alá kísérleteket tétetni mitrágyával.

Szükséges volna ezért a kizsádkákat felvilágosítani, hogy mely esetekben, mikor és mely trágyafélék alkalmazása szükséges volna továbbá módot adni nekik arra, hogy ölesőn beszerezhessek a mitrágyát.

Másrészt a szövetséges egyetkek valódnak felszólítandók, hogy működési területükön mitrágyaraktrakták létesítsenek. Az alábbi határozati javaslatot terjeszti elő:

Mondja ki a szakosztály, miszerint kívánatosan tartja, hogy a mesterséges trágyafélék, elsősorban a foszfortrágyák a kisgazdák gazdaságában is általánosan alkalmazásának talajában. Ezen cél elérésére szükségesek tartja:

1. hogy a kisgazdák a mesterséges trágyafélék használatát minél szélesebb körben felvilágosítsassanak, ami azonban megköveteli, hogy azok, kik a kisgazdáknak a műtrágyákról előadást tartanak, e tárgyról minden tekintetben tájékozva legyenek; a mi végből szükségesnek tartja, hogy az illető előadók és esetleg más iránt érdekelődő gazdák részére a jövő tél folyamán a *Közlekedés egy előadás* ciklus tartassék a műtrágyázásról.

2. hogy a szövetség lépett gazdasági egyesületek felszólításának, miszerint az illető megye területének egy, vagy több pontján műtrágyarakárt létesítsenek, hogy így a kisgazdáknak lehetővé tétessék hamiltalan műtrágyát olcsó áron beszerezni.

Szilassy Zoltán helyesli a javaslattal, felhívja azonban a figyelmét arra, hogy a földmívelésügyi miniszter segítségével mostandóan rendezni szokott népijs. gazd. előadások előadói részére a központban, vagy más alkalmas helyen ez irányban tájékoztatást kellene nyújtani. A miniszter volna felkérendő, hogy ez irányban a szükséges intézkedéseket megtegyen szíveskedjék.

A szakosztály az előadói javaslattal *Szilassy Zoltán* irányával egyútt elfogadja.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést berekeszté.

A haszonállattartás befolyása a jövedelemre.

Régi tapasztalat, hogy a legkedvezőbb jövedelmi eredményeket azok a gazdaságok mutatják fel, melyekben a növénytermelés és állattartás között a helyes arány van, s mely arány alapján rendszerint azt tekintik, miszerint minden gazdaságban annyi állatot kellene tartani, hogy az ezek után származó trágya a szántóföld termelőneként fenntartásra elegendő legyen.

Ezen lapok mult évi 103—104. számában már kimutattuk, hogy a trágyaszükséglet fedezése szempontjából helyesnek tekinthető az arány, ha egy-egy számos marhára a szántóföld trágyaigénye szerint 2—2½—3 kat. hold szántóföld esik, ott azonban rámutatunk egyúttal azon körülményre is, hogy ezen helyes arány magában véve még korántsem elegendő kedvező jövedelmi eredmények elérésére, mivel a haszonállattartás hatása a jövedelemre különböző viszonyok közt nagyon különbözően alakulhat, azt helyes üzleti irány mellett telmesen fokozhatja, de helytelen irány mellett csökkentheti is.

A haszonállattartás szervezésével tehát korántsem elegendő bizonyos helyes arányának a betartása, hanem ennél sokkal fontosabb a helyes üzleti irány követése, ami a következőkben egy, a gyakorlatból merített konkrét példán szándékom kimutatni.

Frígyes főherceg magyar-óvári uradalmában ugyanis már évtizedek óta érvényben áll ama bizonyos helyes arány, mely abban jut kifejezésre, hogy az összes állatállomány egy-egy számos darabjára átlagban 3 kat. hold szántóföld esik. Az uradalomhoz tartozó 12 gazdasági kerületben azonban ez az arány nagy eltéréseket mutat, nem vannak kerületek, melyekben egy marhára csak 2—2½ vizsont olyanok is, melyekben 3, sőt 4 hold szántó jut. Ezen eltérések pedig főképpen abból származnak, hogy a tejjagdasságot, mely ezen uradalomnak főtermelési ágát képezi, csak a vasúthoz közelebb eső, illetve mezői vasutakkal

egybekötött kerületekben lehet sikerrel folytatni, mely a távolibb eső kerületek inkább növekedésmárha tartására vannak utalva. Már ebből is kitetszik, hogy a haszonállattartás arányát nem lehet chablon szerint elintézni, hanem hogy e fontos kérdés megoldásánál a helyi viszonyok kellően méltánoldók.

Az állattartás arányával a legszorosabb kapcsolatban a kért trágyázási rendszer áll, mely az említett uradalomban abban nyer kifejezését, hogy az egész uradalmat tekintve, szántóföldjének mintegy ⅓-része, vagyis 40% a részéül évenként trágyázandó; azonban, míg az erős állattartást felmutató kerületekben a szántóföld fele, vagyis 50%-a trágyát meg évenként, addig leszál ez az arány a gyengébb állattartással bíró kerületekben ⅓-ra, úgy, hogy a szántóföldnek csak 33%-a kap évente trágyát.

Hazánkban bizonyára kevés azon gazdaságok száma, melyek így mérő trágyázást képeznek felmutatni, hábr e tekintetben kiemeleendő, hogy a holdanként alkalmazott trágya-mennyiség a szóban forgó uradalomban általában az arány csak 150—180 q-ra tehető, ami azonban tekintettel a többnyire sekélyretegű és meszes talajra, teljesen helyén való.

Az ilyen mérő haszonállattartás hatása a jövedelemre két irányban nyilvánul, főkézőlag hátrán terméskere, módosítolag a tisztja jövedelemre.

A B trágyázás terméskerekó hatását mi sem bizonyítja jobban, mint az alábbi adatok, melyek szerint, említett uradalomban, a kat. holdankénti átlagos termés volt méterátszakkban:

Év.	Buza.	Rozs.	Árpa.	Zab.	Tengeri.
1850—59	7 85	7 10	8 00	6 02	12 42
1860—69	8 82	7 17	7 90	6 32	10 36
1870—79	8 07	7 44	9 10	7 47	10 68
1880—89	8 00	8 25	9 12	7 10	10 85
1890—95	10 03	9 88	11 63	8 86	15 82

Hogy ezeket a számokat kellő világításba helyezzük meg kell jegyeznünk, hogy az uradalomban a tejjagdasságot már 1850. óta folytatják ugyan, hogy azonban az 50 es és 60-as években a juhatást praodominál, mely 1881-ben végleg megszüntetett, míg a tejjagdasság csak 1870. óta ültött nagyobb mérvet, mint ez a következő számbokból kitűnik, melyek szerint az uradalom összes szarvasmarhádlánnya volt:

1850-ben	706 db,	ebből	117 db	téhen
1860-ban	1544 "	"	490 "	"
1870-ben	2968 "	"	1004 "	"
1880-ban	3233 "	"	1521 "	"
1890-ben	4650 "	"	2317 "	"
1895-ben	5350 "	"	2456 "	"
1897-ben	5788 "	"	2627 "	"

A terméskerek fokozatos emelkedése különösen a rozs, árpa és a zabnál feltűnő és párhuzamban áll a szarvasmarhatartás kiteljesítésével; a búzánál pedig azért oly nagy az eltérés a 90 előtti és utáni évek terméskerek között, mivel régebben oly területeken is termellettek, melyek érem nem voltak egészen alkalmasak; ennél hátr a terméskerek fokozásához a termelési rendszer megváltoztatása is hozzájárult.

A fokozott terméskerek a magasabb gabonakerületben természetesen a jövedelemnek alaklására is kedvezően hatoltak s mindazáltal azon sajátságos jelenséggel találkozunk itt, hogy nem a legnagyobb gabonárákat felmutató 60-as és 70-es években volt legnagyobb az uradalom jövedelme, hanem ellenkezőleg azon években, melyekben az *árpatermesítő a legnagyobb* (lásd I. t. a 90-es években).

Ennek igazolásul ide ájtjuk az uradalom házilág keltezt gazdaságának jövedelmére vonatkozó adatokat.

Év.	Tiszta jövedelem kat. holdanként a tőkeérték után frt	százalék
1851—59	3 94	4 30
60—69	3 28	2 88
70—79	2 90	1 50
80—89	8 36	4 72
90—95	11 70	6 00

Most, mindán mindenki arról panaszkodik, hogy a gazd. válság hatása alatt a fölbitörő jövedelem fokrol-fokra hanyatlék, méltán felmerül a kérdés, hogy a *fenforgó eselen* mitől okokra vezethető vissza a *jövedelemnek fokozatos emelkedése, különösen a legkedvezőbb 90-es években*?

Magában a terméskerek fokozásában ezen emelkedés oka nem rejthet, mivel ezt a hatást a gabonakerület hanyatlása nagyrészt ellensúlyozta, mint ez a következő adatokból kitűnik.

A kat. holdankénti termés értéke volt ugyanis forintokban:

Idő.	Buza.	Rozs.	Árpa.	Zab.	Tengeri.
1850—59	7 110	48 54	43 20	40 63	63 80
60—69	87 51	53 30	46 43	40 42	57 00
70—79	96 55	60 13	69 10	52 36	68 52
80—89	72 94	60 78	68 18	49 16	68 32
90—95	80 72	68 60	77 58	61 17	59 23

A főtérmetény képező buza és tengerinél a holdankénti terméskerek a 90-es években jóval esékélyebb, m'nt volt a legesékélyebb jövedelem felmutató 70-es években, ellenben a többi gabonaménekek, melyek arra nem szenvedtek akorra hanyatlást, a holdankénti bruttó jövedelem tényleg emelkedett, a terméskerekok lehát ellensúlyozta az *árpatermesítő hatását*.

Mintthogy a buza és tengeri együttvéve hasonló területen termeltek, mint a rozs, árpa és zab együltvére, azon végeredményre jutunk, hogy az utóbbiaknál elért értékelmedkest az előbbiektel értékesítésre paralizálta, vagyis, hogy az őt gabonakerület összefoglalva, azok jövedelme a 70-es és 90-es években ugyszólván egyenlő volt, minél fogva a 90-es évek jóval kedvezőbb jövedelmi eredményeket öklát a másik főtermelési ágban, a *tejjagdasságban* kell keresnünk.

A 70-es években ugyanis sem a tejeslési, sem a tejeréktesítési viszonyok nem voltak oly kedvezőek, mint az utóbbi években, amihöz különösen az a körülmény is járult, hogy régebben a legkülönbözőbb fajtaikkal részben nagyon költséges experimentumok történtek. Csak mióta az algaui fajtára tértek át, mely úgy a tejeslési, mint a takarmányéréktesítési tekintetében bizonyult legalkalmassabbnak, s mióta a tejezők Beeszen való értékesítésénél is megtalálták a helyes irányt, fokozatosan javult a helyzet, ami különösen abban nyilvánult, hogy a 70-es években a tej literjein átlagban csak 5, ellenben a 90-es években 7 kral értékesítettek. A tejeslési eredmények fokozatos javulása pedig a következő összehaltatásból tűnik ki:

Mézők	Napi átlag	Évi átlag
1853—50-ig	4 96 l	180 9
60—69	5 53 "	2018 "
70—79	4 96 "	1809 "
80—89	5 60 "	2044 "
90—95	6 44 "	2386 "

A tehenekénti évi tejhozam értéke volt tehát:

a 70-es években	kerekén	90 frt,
a 90-es "	"	165 "

különbözet 75 frt, ami 2400 darabnál 180,000 forintnyi jövedelmét többletetek felel meg.

Azokban ezen adatoknál sincs még végközelben kimutatva azon hatás, melyet a tejjagdasság az uradalom jövedelmére gyakorolt és mely egyrészt a *takarmány értékesítésére*, illetve a *trágya előállítás költségeire*, másrészt

a trágya értékesítésére vezetendő vissza, mind oly kérdések, melyek megoldása nélkül a használatlansági üzleti helyes irányban nem szervezhető e melyek a gyakorlatban mindazáltal igazságtalan teljesen elhanyagoltak.

Mint hogy a takarmány értékesítése és a előállítás költsége két a legzorosabban kapcsolatos létező, elegendő, ha a helyült méltányos takarmány, és alomrakat feltételezve, csupán a trágya előállítás árának és azonkívül értékesítésének kimutatására szorítkozunk, jól tudva, hogy ezek a számitások csak approximativ értékel bírnak.

Azonkívül meg kell jegyeznünk, hogy az alábbi számitásoknak csak a felforgó állatok nos viszonyokat lehetett szem előtt tartani, mint hogy a számadások alapján való összehallítások leggyözehtelen nehézségekké ütközött volna.

A 70-es években a trágya előállítás költsége nagyon tetemes volt. Egy ténh évi tartási költsége volt ugyancs:

1. Ténhétöke kamataja, elhasználása és rizkója 180 ft után 100% =	18 ft
2. Istálló- és tejkamrábr 100 ft után 7% =	7
3. Eszközbr 220 ft után 15% =	3
4. Cseledebr 24 frtnak 1/2-od része 14 =	14
5. Biktartási költségebről =	5
6. Takarmány:	
15 q. széna . . . . . 1 90 ft =	24 ft
15 q. tak. szalma 1 80 k =	12
75 q. csalmaid. 4 40 k =	30
40 q. répa . . . . . 5 50 k =	20
4 q. erótakarm. 5 5 ft =	20
15 q. alomszalma a 60 k. =	9
7. Só, orzosma, világítás =	5
Evi költség összesen	167 ft

Az évi bevétel volt:

1800 liter tej után 5 k =	90 ft
Borjúk után =	18
Összes bevétel 108 =	

Levona a bevétel a költségebről, marad 59 frtnyi veszteség, melynek fejében 120 q. középérett trágya nyeretett, miszerint 1 q. trágya korokon 49 krta korvált.

A 90-es években a tehénestés jövedelme a bővebb tejelés és jobb tejértékesítés folytán tetemesen emelkedett, míg a kiadások csak annyiban növekedtek, hogy a tehének több erótakarmányt nyertek, ami évenként 3 q. mászásra tehető 15 ft értékben.

Az évi bevétel volt:

2300 liter tej 7 k =	165 ft
Borjúk után =	18
Összes bevétel 183 =	

Az összes kiadás volt 182

Tiszta zöredék dbknt 1 = 20 =

s azonkívül ingyenben maradt a 120 q. trágya.

Gogy ezek alapján a tejgazdaság befolyását a jövedelemre kimutathassuk, ismerünk kell meg a trágya értékesítési ártát, aminél pontos megállapítás leggyözehtelen nehézségekbe ütközök ugyan, mindazáltal megközelítőleg mégis kiértesítjük.

Egy későbbi alkalomnak fentartva maragnak a trágya értékesítési árának kipuhatolásánál követendő eljárás részletezését fejtegetését, ehelyett csak annyit jegyezk meg, hogy a szóban forgó viszonyok közt egy q. trágya után elérhető természetből értéke általában 30 krtt tehető, mielő a szállítási és tergetési költségei fejében általában 10 krtt levonva, marad értékesülést ártul 20 krt, azaz annyi a trágya gazdasági árak.

Ennek a figyelembe vételével a tejgazdaság hatása e jövedelemre a 70-es években a következőképen alakult:

1 q trágya előállítás ára 40 krt.	
1 q értékesítési	20

Minden q trágyánál a veszteség 20 krt., a mi 120 q-nál 34 6 forintot tesz, ugy, hogy azon végeredményre jutunk, hogy a kedveitlen viszonyok vagy helytelen üzleti irányban folytatott tejgazdaság a jövedelmet nemcsak nem fokozza, hanem leszállítja s hogy a mindenképpen tehát által okozott veszteség esetleg 346 forintot is tehet.

Az uradalom tehénállománya akkoriban mintegy 1800 drb levén, az összes évi veszteség 55,360 frtna tehető, ami természetesen az uradalom összes jövedelmét, mint fentebb láttuk, tetemesen leszállította.

A 90-es években a tehénestés jövedelme következőképen alakult:

Közvetlen jövedelme dbknt . . . . . 1 ft 20 krt
120 q. trágya értéke a 20 krt 20

Dbonkénti j. jövedelem összesen 25 ft 20 krt ami 2400 dbknál 60,480 ftot jelent, ugy hogy a tejgazdaság az uradalom jövedelmét ennyivel növelte s mint hogy a helyesebb irány követése folytán a régebbi deficit is eltűnt, azt mondhatjuk, hogy a tökéletesebb technika és a helyesebb üzleti irány következtében az uradalom jövedelme tulajdonképen 115,840 ftal emelkedett.

Igaz, hogy ezek a számnok nem vehetők egészen szoszerinti értelemben, mindazáltal minden kétséget kizárva kitűnik ezekből, hogy a tejgazdaság oszkerényen folytatva, a jövedelemfokozásnak megbeszélhetetlen eszköze, de hogy ellenkező esetben a jövedelem tetemes esőkötésé is vonatkozik magva után s ami áll a tehénestéről, áll az állattartás többi ágairól is, minél fogva a használatlanság szervezésénél nem a helyes irány betartása, hanem ugy technikai, mint üzleti tekintetben helyes irány követése a fődolog. Hensch Árpád.

NÖVÉNYTERMELÉS.

Rozavetető: Kerpely Kálmán.

A bitorheréről.

☞ A bitorhere — trifolium incarnatum — egyike azon érdemkötő áll elhanyagolt kultúrnövényeinknek, melyek kellő ismerési kísérletek híján csak igen kevés figyelemben részesülnek.

Azon nagyon is általános nézettel szemben, hogy a bitorhere nem a mi viszonyaink közé vala megkísérlésért az az alábbiakban vedelmebe venni és méltányolni.

Igaz, hogy szélsőségekre hajló éghajlatunk nagyon sokban különbözik a bitorhere tulajdonképeni otthonának (Svájc és Franciaország) éghajlatától, de az utólagyoktól eltekintve, az időjárás egyéb szélsőségei elég jól tiri és megfelelő talajban nemcsak jó, de sőt kitűnő terméseket adhat nálunk is.

Tudjuk, hogy egyéves növényt is szokás ugy öszszel, mint tavasszal vetni.

Eddig tapasztalataim alapján a tavaszi vetés a mi viszonyaink között nem ajánlom, mert a vedőnyben nélkül vetjük, akkor sokat szenved az időjárás, felveri a gaz és cenevezes marad.

Ha pedig árpával, vagy zabbal vetjük, akkor is sok bajunk lesz vele, mert ha a vedőnyben zöldre lecsaljuk, akkor menthetetlenül kiszáradlik, ugra s nagy mértékben akadályozza a bitorhere fejlődését, ha pedig meg hagyjuk érni, akkor a bere fejlődési ideje a nyári forrásgá esik s megint csak visszamarad.

Annál inkább ajánlom azonban évi vedőnyben nélküli vetést, mely csaknem kivétel nélkül sikerrel szokott.

Ha módunkban van, ugy válasszunk a bitorhere alá északról védeget — kissé emelkedett, vagy dombos — nem tulszárta, vagy égvényes, de nem is vizenyös talajt, mely öszszetételére nézve telvényes homok,

vagy homokos vályog legyen. Ha kiválasztott földünk nem lenne elég jó erőben, ugy trágyázzuk meg azt julianus jó ereti istállótrágyával s ha talajunk nagyon szegény mézben, ugy k. holdanként 150—200 kg. gipszet is szórathatunk arra. A trágyát és gipszet középmezélyre szántassuk alá.

Augusztus végén — késmet szántunk meg a hereföldet és egyszerű fagosalót után vessink bele szórva, vagy sorosan kat. holdanként 20—24 kg. magot, vetés után pedig könnyű hengert és tiskobogatót járassunk.

Fő feltétele a sikernek, hogy a keltet vetés elég sűrű legyen, azért a maggal tartakoskodniuk nem szabad. A ritka vetés mindig alacsony és silány marad.

Ha azt látók, hogy az új vetésben nagy-levéltű, vagy évelő gazok mutatkoznak, akkor meg ugyanazon öszön megirtatjuk azt — a ezzel arra az évre minden munkáját befuteltük.

Legelőtleni — vagy bármiféle állattal tipratti az új vetést nem szabad — különben is, mint legelőt, semmiféle állat sem kedveli valánti nagyon a bitorherét.

A telet rendszerint jól kijátlja s kora tavasszal fejlődésnek indulva, kedvező időjárás esetén május közepé táján, már teljes virágzásban áll és kaszálható. A buzemárt tehát mindunk nem sokkal előzi meg, de jó talajban igen tekintélyes termést adhat s kaszálása után azonnal agorolhatunk, sőt akár rezele alá is elkészíthetjük a földet, ami nem célszerű előnye.

Zölden nem igen szeretik az állatok, mert levelei folyosak, fonyaszott állapotban azonban jól eszik s így igen jó tejelő takarmány. Szárított, vagy szombolyozott állapotban egyaránt kitűnő takarmány s ha kellő időben kaszáljuk, ugy a többi herefélével majdnem egyenlő tapértékű.

Több évi kísérlet eredményeként nálam k. holdanként atlag 16—18 k. szénát adott egyszerű kaszálásra, igaz, hogy mindég jól kiválasztott talajba jutott.

Volt egy esetem, melyet nem halgathatok el, mert feltűnő bizonyítéka annak, hogy a bitorhere nem olyan kétkes, mint sokan hiszik.

A mi mult nyáron ugyancs a termés egy részét magunk hagyattam, de kaszálás után rájöttek a nagy esők, ugy, hogy semmiképp sem tudtam betakarítani.

A sok forrásból kiderít a mag mind léperget és szép sűrűn ki is lett a tarló között, ugy, hogy csupa kiváncsiságból meghagytam azt a darabot ugra, és az idén ezen szántás nélküli önkénytelen vetés után oly kitűnő termést kaptam, amelynél még különöb nem is volt soha.

Ez kezézfoghatóság bizonyítja, hogy a bitorhere, mint a bitorhere, több figyelmet érdemel, mint amennyiben eddig részesült.

Különösen ajánlható ugarc gazdaságokba, ahol a jövő évi ugarc részben, vagy egészen beveteljük vele és igen jó takarmánytermést nyerhetünk utána, anélkül, hogy az ugarcollal megégnék, vagy talajunkat szarvalnák, mert a bitorhere a talajgazdák növények közé tartozik, s mint ilyen, zödrtrágyázásra is ajánlják.

Gogy hazánkban használják-e erre a célra, az nem tudom, de nem hiszem, hogy ez kifizesse magát, mert a zöldrtrágyázásnál is förtel, hogy sűrű állású, zárt legyen a vetés, minek előzésé végett, a talajgazdák magot kell vetnünk holdanként — s ha ehhez a megmunkálást és a kaszálás költségét is hozzászámítjuk — ki fog tűnni, hogy mindég célszerűbb lesz a termést takarmányul felhasználni.

Magtermelésé semmi nehézséggel nem jár és kitlen biztosab, mint a többi hereféléké, mert itteni tapasztalataim szerint sem az Apion, sem más féreg nem bántja és kat. holdanként 4—5 q. maghozam nem tartozik a ritkaságok közé. Aratása s cseplése körül

éppen úgy járunk el, mint a többi hereféléknél.

Kíséreltetleire melegen ajánlom gazdátársainak a fiborcherét, s hiszem, hogy aki egy darab jó földet nem saját tőle az úgy takarmány, mint maghozaváival teljesen meg lesz elégedve.

D. J.

ÁLLATTYENÉSZTÉS.

Rovatvezető: Monostori Károly.

Növendék marhák gondozása.

△ Gazdaközösségünknek egyik jóvédelmező fordász az állattenyésztés, s a szarvasmarhatartásból gazdaságunk évente szép jóvédelmet tudhatnánk fel, ha azt okszerűen vezetük.

Ez a gazdaság más ágazatánál is, ebben az esetben is a helyi viszonyok a mérvadók, s ezekkel kell gazdának elsősorban számolnia, azonban vannak oly általános szabályok, mikőlő a tenyésztésként ahol sem szabad elternie, ha ezen természetes ajól jóvédelmet akar huzni.

És alkalommal a szarvasmarhatenyésztés köröbő akarok emlíndani egyetmást, melyre, lehet sokan azt fogják mondani, mind aprólékos dolgok ezek, s mégis hányszor vétenek ez ellen, talán éppen azok a gazdák, kik az ily hibáit beismerni szegénynek, s kik saját hibájukkal rendelten más okokra vezetik visszük. Az állattenyésztésnek legfőbb feltétele az okszerű takarmányozás, s a gondozás, melynek a növendékállatra ki kell terjeszkednie már az első napoktól kezdve.

Az állat is fiatalból korában több utánjást, nagyobb gondozást igényel, mint később a gondozás azonban nem kell hogy legyen, mielőtt a tehenet megborzázzuk.

A nézetek igen eltérők ugyan, de sokan azt tartják, hogy legelőhelyes, ha a borjú az anya tőgyéből kapja a tejet. A gyakorlat maga is ezt igazolta leghasznosabbnak s ez a mód a legtermészetesebb is. A mesterséges táplálás minden módja sokkal kevesebb munkát igényel, utánjárás és figyelmet kíván s nézetem szerint még sem felel meg a célznak úgy, mint azt sokan hiszik.

A szoptatás tartama alatt figyelemmel kell lennünk arra, hogy a borjú a rendes tejmennyiséggel megkapja s ha a viszonyok megengedik, naponta háromszor kell szoptatni, később, ha a borjú nagyobb, kétszer. Mindenki ki a tejet a szoptás borjú elől elfeji, annak fejlődését gátolja s miként a következmények mutatják, hamar megboszulja ez a takarékoskodó magát, mert a borjú visszamarad, elcsenvesedik, úgy, hogy számalon később rá is nézünk.

Két-három hetes korában már a takarmány-kérdés szálalni s hova-tovább nagyobb érdeklődést tanusít iránta. E végből a borjú-tekerczekbe, vagy ott, ahol a borjúk tartják, nekik megfelelő nagagságú jászóba tegyük jó réti szénát, kevés zuzot zabot, amelyet csakhamar jőtőlen kezdünk megválogatni, mind nagyobb mennyiségben forrasztani.

A borjú takarmányozásánál lényeges és számottevő körülmény az, minő takarmánnyal etetjük azokat. A jó réti széna, melyben a pázsítfűvel keverve vannak herefélék, a legmegfelelőbb takarmány adja növendékállatunk részére. Ábraként kinek e téren adni keveréket adjunk és pedig zuzú, vagy zuzott árpa közé zabot keverve, mert a tengirdára csakis a fagygyűpeződést segíti elő, nem kívánt arányban.

Mennyit adjunk egyenként és naponta, az állat fejűje és kora után minden gazdát meg tudja állapítani, kinek e téren adni gyakorlati van, de senkinek s éppen növendékállatunk nem ajánlom a receptszerű etelési rendszert, mert az adagok megállapításánál

mindig a rendelkezésre álló takarmány minősége határoz, melynek tápanyagtartama annyira eltérő még egy és ugyanazon gazdaságban is, hogy nincs senki, aki azoknak értékről s az adagoláson mennyiségének iyténő módjáról való meghatározásról több adatokat nyújthat képes volna. His a takarmány elmdeléhez szigorban ragaszkodunk, minden egyes esetben, minden fajtakarmánynak kellene vegyi átkértesítet s a benne talált tápanyagok egyes részeitnek értékszámait ismerünk.

A legfőbb esetben német, vagy más külföldi vegyelemzők adatai alapján alkalmazhatók az itteni viszonyokra, hisz más a mi takarmányaink táptartalma, s más az, honnan ezen alapul szolgáló táblázatok számai keletkeztek.

Nem mondom ezzel azt, mintha én elenyésze volnék ezen táplálási rendszernek, sőt hite vagyunk magam is, de csak bizonyos határig mindenkor és minden esetben ivem számolni a körülményekkel, a rendelkezésre álló anyag minőségével, más szóval elveit az élmélet szabályait a gyakorlat igazságával mindenkor együttesen alkalmazni.

Épp ezért a tudományos elvek fenntartásával a gyakorlat által fényesebb igazolt rendszert tartom helyesnek. Adjunk annyit, mi a növendékállat hasznosell értékesíteni tud, de olyat, mi fejlődésének hasznára válik. Azok, kik a fiatal állatoknak a takarmányfélék bármelyikével is fukarodnak, pedig teszik sokan ezt is, mindig saját kárúra, illetve a tenyésztés károsítására tessék.

Ugy a nyári, mint a téli időszakokban, a takarmányozásnak teljesebb kell lenni, mert ha talán növendékállatainkat oly legelőre hajtjuk is ki, mozgás végett nyáron át, hol talál legelőt is, mégis a rendes táplálást ezen korban megkivánja és főképp az abrakot elvonja a nyáron, s reggel és adunk jó szilias takarmányt, mert a növendék és a fejlődés test ezt megkivánja.

Nyugati szarvasmarhafajtáknál, melyek gyors fejlődésük által válnak ki, az intenzívebb takarmányozás a növedékes, a fejlődési időtartama alatt lényegesen befolyásolja az állat fejlődését, pedig nagy, de nagyobb sok hazai tenyésztés van, hol erre a tenkés gondot fordítanak s épp azért van azután annyi gyenge, beteges, elsatnyult tenyésztés.

Igaz s tapasztalásból tudom, de tudja azt minden tenyésztő, hogy a helyi viszonyok, a vidék felvétele, növényzete, éghajlata, vize a nyugati fajtáknál mindig lényegesen vesendők; mégis ha a fajtagmegalvásztás helyes, ha arra (létszükséget, miként annak a rendes és jó takarmányozást, gondozást megadjuk, lehetetlen ily körülmények közt nem érni el a fejlődés hasonló fokát, mi elnérek a külföld tenyésztői. De külföldi fajtákat egész nyáron legelőn tartva, a nyáron legelőn igénybe vesendők, nem felelő, gyenge, slány növényzetti területen lehetleni, bizonyára nem a helyes tenyésztelvényeknek megfelelő.

Ott, hol igazán kellő szakértelemmel vezetik a tenyésztést, ezen hibába nem esnek ily képesek oly példányokat tömegesen felnevelni aprító istálló lényegesen kellek. De állami tenyésztésben azután a rendes takarmányozáson és gondozáson kívül a teljes figyelemmel vannak.

Mondanék is felesleges, hogy a rendesen és jól épített, szellőztethető s Friss, egészséges levegőt aprító istálló lényegesen kellek. De ha meg is van, meg is van nem minden, mert igen sok valóban luxus módon készített s berendezett istállóban tenyésztenek, csenvesz, rossz jószágok.

A folytonos tisztogatás, kefe, vakaró a mindennapi kellek legyen, ha szükség, naponta többször is tartózkodni kell. De állmarhadatán kellek a szabad mozgás, mi végből állatainkat naponta a szabadba ki kell hajtani, hol a tavasz, nyár és ősz szebb nap-

jaiban saját tenyésztésük szerint mozognának, de tulságba menni itt se szabad, s téli, zimankós, havas időben őket kihajítani már nem hasznos, s határozottan kár, valamely elkerített, s bármí divatjával nével ellátott helyre kereszteljen, fel napig ott tartani, mert a jószág itt fizik, áll, de nem mozog. A téli mozgás nézetem szerint úgy adhatjuk meg legelőszűriben, ha néhány órásszat a tehenész növendékállatainkat kihajítja, egy arra alkalmas területen, ez idő alatt a mozgásnak is elég van téve, s friss tévesz levegőt is szívhathat eléget.

A csestől elválasztott borjúkra nagy gond fordítandó az elválasztás után is, s lehetőleg anyjuktól távolabb eső helyiségre zárandók, hogy hamarabb felejtsek el a tejet, melyre, ha anyjukkal egy helyiségre vannak zárva, hosszabb időn át visszamelekednek, nem eszik a takarmányt, nyugtalank lévén a hivatogat anyjok hangok miatt.

Az ily elválasztott borjúkat nagyobb, 1—1½ évesek közt keverni a legnagyobb hiba, mert azok rendszeren zavarják őket, nem hagyják enni s így ha erre a gazda figyelemmel nincs, azon veszi magát észre, hogy egy rakás csényvonyított borjúja van, mit a rendes meherbe vizesítelvényen azután sok bajjal jár. Ha azután még valaki ily elválasztott borjúkat a növendékállattól távolabb eső legelőre hajlja, oly gondatlanságot követ el, minek métsége nincs.

Éppen az elválasztás után igényel a borjú legnagyobb gondozást, s ez időben nem szabad az ügyetlen tenyésztés, a gondozás néstőltnára bízni, hanem a gazda szeme előtt legyen s ez időt fel kell használni okosan, mert ez az által életében oly átmenetet képez, midőn a mulasztás évekre van káros befolyással.

És nyáron sok gazda van, ki a növendék állatokat a legrosszabb takarmányt adják, kukoricaszár, tavasszi szalma s más csekély értékű takarmányt idelelték őket, abból az igazán téves hibából deklaválják ki, adok nekik quantum satis, e hová jószág rá ér jőtánni ily gyengébb takarmánnyal is. Ilyen tenyésztés te meg sokat soha arányment s drága tejeszallatalkok, nem fognak magasabb összegeket szerzeni.

Igaz, nincs minden gazdaságnak jó réti széna, de van büköny, lóher, lucerna, vagy ily értékű takarmánya, adjon azt, de ne adjon kukoricaszár, te tavasszi szalmát, s zombolyozt, vagy leverttel eszalmadt, vagy más, ily módon konzervált takarmányt, sőt fűlestezt takarmányt se ajánlok, mert ezek nem borjúknak, hanem igaz, hisz, vagy más teljeseen kifejlesztőt állatnak valók; a növendéknek nem tömeges, keveset örő takarmány, de teljes kifejlesztés előmozdító értékesebb anyag szükséges.

Az növendékállatokkal 1—2 éves kor közt takarmányrétet és tőköt is etetes, de csak oly mennyiségben, hogy inkább csak csenveszszamba ment s a változatoság kedvéért történt, de a jó szilias takarmány s az abrak volt a fő, a lényeges s mindennapi takarmány. Itt az állatnak, kivéve néhány jótésőbb tenyésztést, a gazdák még mostohább bánásnak el. Nem annak a rendes kifejlesztőt biztosító jó takarmányozásra még annyit se, mint annak a kényesebb, drágán megfizetett nyugati fajtákra, melyet minden gazda inkább dődelget. Ez a mi edzettség, viharoz, hideghez, eszmé, s minden fajtáruddal azoz hozzá szokott, tenyésztést, a gazdák még mostohább bánásnak el. Nem annak a rendes kifejlesztőt biztosító jó takarmányozásra még annyit se, mint annak a kényesebb, drágán megfizetett nyugati fajtákra, melyet minden gazda inkább dődelget. Ez a mi edzettség, viharoz, hideghez, eszmé, s minden fajtáruddal azoz hozzá szokott, tenyésztést, a gazdák még mostohább bánásnak el. Nem annak a rendes kifejlesztőt biztosító jó takarmányozásra még annyit se, mint annak a kényesebb, drágán megfizetett nyugati fajtákra, melyet minden gazda inkább dődelget. Ez a mi edzettség, viharoz, hideghez, eszmé, s minden fajtáruddal azoz hozzá szokott, tenyésztést, a gazdák még mostohább bánásnak el.

Hazai fajánkat nyáron át legelőn tartjuk s hogy így is szépen fejlődjenek, igazolják az erdélyi csemes örök s más jelesebb tenyésztések. De a legelőnek jónak s kellő mennyiségű takarmányt nyújtának kell lenni. Az erdélyi dús legelők, a bús erdei források, (ott van bőven mindkettőből) a legelőtési rendszernek és nevelésnek teljesen megfelelőek s itt is a tenyésztés egyszerűbb elvei és szabályai betartatnak. Nagyból 1-2 éven felül állatok külön lesznek tartva, külön falkában legeltetve s tavaszról őszig külön vannak igen sok helyen a szabad ég alatt. Választott borjúk s egy évben alulnak pedig külön gondozásban részesülnek, naponta ha legelőre hajtának is, de este hazatérnek s így, amit a legelőn nem tallának meg, megtáplálják azt este és reggel a jászóban, a gondos tenyésztés kezéül nyújtva.

Alföldi s más nagyobb uradalmak, kik évente igazsákrókrét kénytelenek nagyobb összeget fizetni, ezen magasb befektetést erdélyi tulok és borjúk beszerzésével s felnevelésével igyekeznek redukálni, így akárvan igazsákrókrét szilvéket pótolni. Mindenesre okos, gazdaságos ez eljárás, csakohy nem igen sikerül.

lékezetbe visszaidézni nem fölösleges. Ez az oka, hogy cikkirő ur terjedelmes közleménynek helyet adtunk.

Két megjegyzésünk volna azonban, melyek egyike vonatkozik a szoptatásra, másika pedig a növedékek a táplálóanyag elmélet alapján való táplálására.

A tőgyből való szoptatásnak, ha az szakszerűen hajtának végre, szerintünk nincs párja. Sajnos azonban, hogy pl. tejgazdaságokban a tejet nem lehet, nem szabad pocékolni; így gazdaságokban első a tejgyűjtő odény, 2-dik a borjú s azért nem oszkeri az ad libitum szoptatás, hanem indokolt a kimért tejadagolás, amely eljárás távolról se zárja ki, hogy a borjú a megfelelő minőségű és mennyiségű tejjel jusson s csak azt zárja ki, hogy ismeretlen quantumhoz jusson, ami közönségesen egyenlő a tej pocékolásával.

Éppen így vagyunk a tápláló anyag szabványok szerinti etetéssel is. Szép a takarmányozásban is az az ad libitum s a növedékre nézve legbüszkebb jó is, de nem mindig előnyös az illatlalajdóni zsebére, a tenyésztő jövedelmességére. Mert hiszen hol takarítson

nak további kifogástalan fejlődésükhöz éppen kell, az éppen csak oda jut, ahová a silány takarmányozó, mivel ez utóbbi kevés pénzért vesz be rossz állatait, az előbbi sok pénzt vesz be jó állatait, de a mérleget felállítva, ennél is kiülhet, hogy nagyobb volt a kiadás, mint a minő a bevétel; valamint kiül amannak, hogy kevés volt ugyan a kiadás, de a kevés bevétel még azt se fedezel.

No kicsinyelők hit az oszkeri számvetés a növedékkállatok nevelésénél sem.

Rovatvezető.

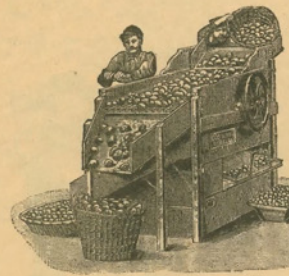
GAZDASÁGI GÉPÉSZET.

Rovatvezető: ifj. Szporon Pál.

Burgonyaosztályozó gépek.

G. L. ur *Terebedről* a következő kérdést intézte a „Köztelek” szerkesztőségéhez:

„Alkalmos burgonyaosztályozó gépet mely Budapest vagy vidéki gyárban lehet beszerezni és mi lehet annak az ára?”

12. ábra. Wachtel-féle burgonya osztályozó.

Nem sikerül pedig azért, mert nem képesek, vagy nem tudják sokszor, ha alkalom van is, a továbbfejlesztést, a gondozást akként megadni, mint azt az állat megkívánja. Más az alföldi legelő, más az erdélyi jó erdei legelő, más a klíma, más a víz, szóval minden más itt, mint ott.

Mint ő eredményeket értek el, akárhány láttam s 3-4 évi rossz irányban vezetett tartás után, tudta isten, minő módon, (okait itt keresni, s fejtegetni nem akarom bővebben), kapják a drágán megfizetett borjúkból és tőgyből rémítő hosszalábú szik, satnya, oly gyenge igás örökret, melyekből egy jó néhez hármas eke elé 12-14 darab is szükséges.

Minden állatnak növedékkorában a rendszer fejlesztés szükséges táplálkozás és gondozást megadni első s feltétlen kellék, enélkül sem hazai sem külföldi fajtaít a rendszer színvonalra emelni nem csak hogy nem lehet, hanem a rendetlen bánásmód és gondozás, a rossz takarmányozás mellett rövid idő elegendő, hogy különben kiváló tenyésztet is így uton tökremerjen.

A gazda szemé nem csak hízalja a jószágot, de nevel is, s viszont igaz az a régi magyar közmondás, zskában rejlik a fajta jósga.

Pál Miklós.

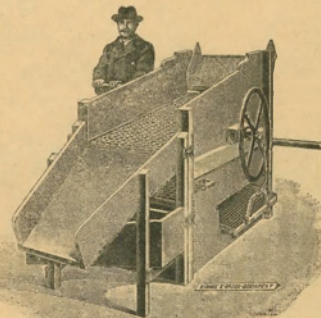
A borjúnevelésnek sokszor vitatott és általános ismeretes főbb szabályait az em-

meg valamint a termelési költségekből a gazda, ha nem a végős quantumig és minőségig kiszámított takarmányt s ki merné állítani, hogy az oszkeri alapon kiszámított takarmány mennyiség és minőségével nem állitható elő oly értékes állat, mint az ad libitum etetéssel.

Ha takarmányaink tápláló anyagtartalmát a létező táblázatok alapján csak nagyjából, csak megközelítőleg ismerjük is, még mindig jobb, mintha nem ismernők, mert utóbbi esetben teljes sötéttségben botorkálva, számítást egyáltalán nem tehetünk, előbbi esetben ellenben van némi megbízható alap, amelyen számításainkban megindulhatunk s a tenyésztő eredményt ugyiszólván előre láthatjuk, a defektnek ellene dolgozhatunk.

Mert nem kell azt egy pillanatig se hinni, hogy pl. a német és magyar olajpogácsa, maláta-csira, zab, árpa, széna stb. közöltől oly különbözőek vannak, hogy onnant a számítást a német táblázatok alapján feltétlenül illuzoriussak. Illuzoriussá ugyanis pl. kitűnő minőségű szénával számolni, mikor az a széna silány, de a mely gazda az efieldéken se tud különbséget tenni az ad libitum etetve is felül.

Ha valaki tehát a szopós borjúnak ad ad libitum alkalmas és jó eledelnek, még hagyján; de aki később sem igyekszik azon számításokkal, hogy sem többet, sem jobbat ne adjon állatának, mint a mennyi és minő azok-

13. ábra. Kühne-féle burgonya osztályozó.

Felhasználjuk az alkalmat arra, hogy e kérdése ötédtől bővebben foglalkozunk a burgonyaosztályozó gépekkel, annyival inkább, mert e tekintetben tanulságos összehasonlításokra nyúlunk alkalom.

A burgonyaosztályozás általában véve még napszagon elterjedve nántuk, mert az legtöbb csak annyiból áll, hogy tavasszal vetés előtt nagyából kiválogatják a vetőmagnak valót. A többlet, kicsit-nagyot egyaránt összekeverve használják fel.

Es ott, ahol csak házi szőlőre termelik a burgonyát, nem is lehet nagyobb fontosságú tulajdonítani az osztályozásnak, mert itt tényleg csak a vetőmag kiválasztása jöhet tekintetbe. Ha pedig kisebb mennyiségben termelik a burgonyát, a vetőmagkiválasztást már a szedősor is el lehet végezni kézi erővel minden különösebb költség nélkül.

De ahol nagyban termelik azt és sok a tömegszükséglet, továbbá, hol burgonya-tenyésztést üznek, és ennek következtében a kiválasztás nagyobb mértékben kell alkalmazni, ott azután, ha különösen drága a készítő, a burgonyakiválasztó, osztályozó gépek jó szolgálatot tehetnek.

Vannak esetek, mikor a gazdaság szeszgyár vagy keményítőgyár részére termel burgonyát. Ez esetben már a termelőnek is érdekben áll egyöntetű, jó vetőmag kiválasztani és a gyárba is lehetőleg egyöntetű anyagot szállítani. Nagyból tömegről lévén szó, a ki-

valogatás is több munkát okoz, mi — tekintve a folyton dráguló kézi erőt — indokolta tehát a burgonyaosztályozó gépek alkalmazását.

A külföld, különösen Németország, már régebben használja a burgonyaosztályozó gépeket. Nálunk csak elvégre lehet hallani arról, sőt gazdasági tárgyaink áttegésükben sem találjuk meg e gépeket. Pedig lehetne nálunk is esetek, mikor a burgonya osztályozásra szükség van a azért néhány ily gép szerkezeti leírása tán nem lesz felesleges munka.

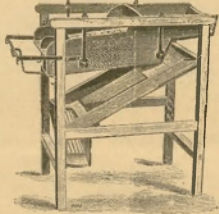
A burgonyaosztályozó gépek általában eddig két elv szerint vannak szerkesztve. Vagy olyan formán, mint a rendes gabonatorlák, ferdén álló, rázó mozgást végző szitákkal, de szelelő nélkül. Vagy pedig henger alakúak, mint a cséplőgép osztályozó hengere vagy a trieur.

A gabonatorlák alakjára készült burgonya osztályozó gépek közül kétféle rendszer van jobban elterjedve. Egyik a *Wachtel-féle* burgonyaosztályozó, melynek képét a 12. sz. ábra mutatja.

Szerkezete áll a fából készült keretből, melyben három különböző nyílású szita van egymás alatt elhelyezve. A sziták sodronyból vannak szövve, nyílásuk 48, 42 és 33 milliméter nagyságúak. Az osztályozást e három szita végzi olyformán, hogy a garatnál felöntött burgonyát a legnagyobb gumók a legelső 48 milliméteres szitán végig menve a szita végén levő csatornába le hullnak. Az ennél kisebb gumókat azonkivül még két részre választják

van felüggesztve s rázás által hozatik mozgásba olymódon, hogy a munkás két kézzel megfogja a szitakeret fogantyuját s azt előre s hátra húzza, illetve tojja, olymódon, mint a Thalmayer-féle aranektorlák szitákat mozgatni. A szitakeret előtt függesztik fel a zsákokat, még pedig a legnagyobb és közepmagasságú gumók számára.

Ez utóbbiak a szitakeret alsó részén látható kivezető csatornán át jutnak a zsákba. A legkisebb gumók az alsó szita lyukain is áthullva a rostélypálczákkal vezetve a lapon gurulnak végig a kivezető csatornába s

14. ábra. Pieper-féle burgonya osztályozó

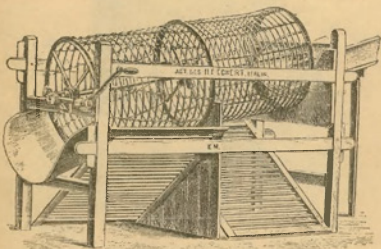
tét a tengelyre szerelt keresztirányú tartják melyeknek agya a tengelyen eltolható és állító-csavargó helyben rögzíthető.

Ezzel lehel a hengerek sodronyközéit 25 től 41 milliméter távra beállítani az osztályozandó burgonya minősége szerint. A henger felső részén látható a garat, melynek feneke rostélypálczákkal van állítva, hogy az apróbb tisztatlanságok már a felöntésnél eltávolodhassanak.

A henger forgatását kup fogaskerékpár eszközök kézi forgatvány segítségével. A henger alatt két lejötlen álló rostély van a gép állványra szerelve, mely rostélyokon gurulnak le a henger nyílásain kieső burgonyagumók. E legrulások közben, még az esetleg gumóhoz ragadt föld is lemorzsolódik, s az, valamint a gumók közé keveredett kisebb idegen anyagok, kavics stb., a rostély nyílásain átvesse a gumók tisztán jutnak ki a gépből.

E henger egyszerű háromfelé osztályozza a burgonyát. Legelső részén hullnak át a legkisebb gumók, középen a közepmagasságúak s a henger végén látható förgő vályu a legnagyobbak. Mivel a henger forgatása közben a gumók ninosenek nagyobb ütődéseknek kitéve, azok megsérülése is megelhetően el van hátrítva. Ezen osztályozót a Eckert-féle gyal. gépgyár készíti Berlinben. Sulya kb. 200 kg., munkabírása örökint állítógál 20 hektoliter, ára 135 márka.

A sodronyközéit horított burgonya osztályozó henger, melyet 16. sz. ábra mutat,

15. ábra. Eckert-féle burgonya osztályozó.

16. ábra. Kompens-féle burgonya osztályozó.

az alsó sziták s pedig baloldalt a közepmagasságú, jobboldalt a 42 milliméter átmérőnél kisebb, apró gumók jutnak ki a gépből. A sziták ingaszterten lévő felüggesztve, mozgásuk nemcsak előre-hátra, de fel és lefelé is történi egyidejűleg oly módon, hogy a burgonyagumók ninosenek heves lökésnek kitéve s így a gumó sérülése is megelhetően ki van hátrítva. A sziták mozgását fogaskerék áttétes forgatvány végzi, melynek tulsó tengelyére azonkivül lendítőkerék is van szerelve, hogy könnyebben legyen hatható a gép.

A sziták kiscserélhetők s nemcsak a burgonyát osztályozzák, de egyuttal a gumókra tapadt földet is lemorzsolják.

Ez osztályozót, mint legújabban értesültem, Kühne Éde már gyártja. Gépeinek sulya körülbelül 230 kg., szitái 1500×560 milliméter, nagyk., munkabírása örökint állítógál 1500—2000 kg. burgonya s ára Mosonban 120 ft. A gép alakját a 13. ábra mutatja.

Egy másik ily burgonyaosztályozót ábrázol a 14. sz. ábra. Ennél két szita van csak egymás alá szerelve mozgó keretbe. A sziták alatt még rostélypálczák levették fenék van készítve. A szitakeret a gép állványra rugókra

van a kosárba. A rostély ryílásain át a föld, per s egyéb tisztatlanság távolodhat el. A szita-lyukak mérete 42 és 32 milliméter. A gép munkabírása örökint állítógál 1000—1500 kg. Gyártja Adolf Pieper, Mörnsen a Rajna mellett. Ára ott 80 márka. Előnyűl egyszerűsége kivül a gráros azt hozza fel, hogy nemcsak a gumóknak nagyság szerint való elválasztására alkalmas, de megkönnyíti a rossz, romlott gumók eltávolítását is, mert a szitakeretel mozgató munkás szemközti állván a szita fellettelt, amint azon szétgurulnak a gumók, a romlottakat könnyen észreveheti és elhódíthatja.

Az osztályozóhenger alakjára készült burgonyaosztályozók közül két rendszer van használatban. Az egyiknél a hengert csigavonásban körülsavart sodrony alkotja, míg a másikkal a henger négyzögű nyílásokkal bíró sodronyközéitával van horítva.

Melékelt 15. sz. ábrán látható a csigavonásban körülsavart sodronyhenger burgonyaosztályozó. A faállományra szerelt, lejötlen fekvő sodronyhenger két darabból készült. A felső hengeren levő sodronyközéit kisebbek, mint az alsó hengeren levők. A hengerek ke-

nnyben s egészben mozogezik az előbb leirt gép szerkezetével s attól csak annyiban különbözik, hogy vasállományra van szerelve, a henger s ennek borítéka sodronyszita. A henger itt is két részből áll s állítható a keresztirányú eltolásával nagyobb vagy kisebb nyílásra. Sőtintén háromfelé osztályozza a burgonyát, s mivel a henger forgatása közben a gumók aránylag nagy sodronyfelülettel jönnek érintkezésbe, azoktól a rájuk tapadt föld is könnyebben lemorzsolódik. Ezen osztályozót Adolf Kompens gyártja Kettwigben, Düsseldorf mellett (Németország); Ára 135 márka.

Mindazt itt ismertetett osztályozók elég jól megfelelnek feladatuknak s különösen ott, hol nagyobb mennyiségű burgonya osztályozásáról van szó, esetleg igen jó szolgálatokat tehetnek. Mivel kezelelők, szerkezetük egyszerű s nem is túlságos nehezek, még kint a szántóföldön is lehet őket esetleg minajárt a burgonya szedés alkalmával használni. Ennek előnye egyrészt az, hogy a szedéssel egyidejűleg történhet az osztályozás, tehát időt takaríthatunk meg; másrészt pedig már osztályozott burgonyát rakatározhatunk el, külön a javát s külön a selejtet

A marhasórol.

A marhasónok olcsóvá tétele az özszerű takarmányozás szempontjából és állategészségügyi érdekeiből oly fontos, hogy gazdasági-szolgálatának hasznos szolgálatot vélnék teljesíthetnek azáltal, ha arról, illetőleg annak legelőnyösebb beszerzéséről egyet-mást elmondunk.

A marhasó forgalomba hozásaita iránt intézködött 1897. I. t. évben annak által a termelési helyeken métermázsánként 10 koronában állapította meg; a törvény végrehajtá-ával megelözt pénzügyi magy. kir. miniszter ur pedig a marhasónak a gazdaságosság érdekében való könnyű hozzáférhetését akként biztosította, hogy Akna-Szalánán és Maros-Ujvárról termelési helyeket állapított meg és az onnét kiküldött marhasót az ország nagyobb városiban már régebben felléltott 45 sórártak útján forgalomba bocsátja és részben a gazdaságosság, részben egyesek kérelme folytán 296 nagyobb forgalmi helyen sórártakat engedélyezett. Termelési helyek az Akna-Szalánán és Maros-Ujvárról 10 korona egyenként mellett beszerzett marhasó a szállítási és kezelési költségek hozzászámítása mellett, illetőleg a sórárdákra nézve, a verseny-tárgyaláson elért legelőnyös ajánlati ár mellett a gazdaságosságunkra nézve bocsátatik.

A felléltott 45 sórártakra nézve megjegyezzük, hogy legelőnyösebb a marhasó Maros-Szigeten, hol métermázsánként 5 frt 10 krajczárért kapható és legrágább Sopronban és Holicon, hol métermázsája 7 frt 4 krajczárba kerül; a 296 helyen engedélyezett sórárdára vonatkozólag pedig megemlítjük, hogy a verseny-tárgyalásokon elért eredményt képest legelőnyösebb a marhasó Győrben, Gyula-Fehérváron, Bergecszón, Nagy-Szöllősen, Munkácson, B-Hunyadon, mely helyeken 5 frt 60—5 frt 90 krajczárért kapható és legrágább Szent Endrén, Mágocsan, Vámos-Mikolán, Kadarkuton, Lakoczin és Also-Lendván, mint a mely helyeken 5 frt 20—5 frt 80 krajczárba kerül a marhasó métermázsánként.

A marhasó forgalomba hozatálát megkönnyítő sórárdák engedélyezése akként történik, hogy vármegyék, városok, egyesültek esetleg egyesek kérelmére a pénzügyi m. kir. miniszter ur az illetékes m. kir. pénzügyigazgatóságot verseny-tárgyalás kitűzésével bizza meg és a verseny-tárgyalás alkalmával legelőnyös ajánlatot tevő pályázónak engedélyt ad arra, hogy az illető helyen sórárdát nyithasson. Megjegyezzendő azonban, hogy sórárdára nyitásra engedélyt csak oly magyar állampolgárnak adatik, ki természetesen, vagy más kihatás elkövetése miatt még büntetve nem volt és hogy az engedélyt a marhasó métermázsát ellátitja, ha a törvényben és rendeletekben eléjeb szót feltételeket megzsáti, ha a marhasót a megszabott árnál drágábbért adja és ha a vetőt a mértékben megrovídti.

Megszűnik az áruda akkor is, ha az árú meghal, miután az örökösök a marhasó áruisítási jogosítványhoz nem tarthatnak igényt. A marhasó-áruda kezeléséről a határidő fenntartásán kölcsönösen felmondható.

Figyelmelem arra, hogy a marhasó métermázsája a termelési helyeken 5 frt és hogy ezen beszerzési árál szemben az eladási ár túlságosan magas, okosan tenné gazdaságosságunkra, ha érdekesopórtóká alakulva, — esetleg a gazdasági egyesültek útján — szükséglettel a termelési helyeken a marhasó árát útján fedeznék. Az érdekeltek így esetben a megrendelésnek az egyenkénti részesedés mérvét bejelenteni tartozván, az átvételnél akadályt nem merülhetnek és a vállalkozás kockázatát annál kevésbé jár, mert a termelési helyeken, Akna-Szalánán és Maros-Ujvárról a — 34¹/₂ métermázsájú, 2¹/₂ frt városy és 1¹/₂ frt örökörpórtókból előállított — marhasó kilogrammonként „Mar-

hasó” jelzéssel ellátott és olímpécsett lezárt zsákokba csomagolatlán, a kiosztás után könnyen megy. K. F.

LEVÉLSZEKRENY.

Kérdések.

26. sz. kérdés. Szomszéd felé méz-sórártok eladatom egy drb tődvészre reagáló sejtetes körlet, megmondva annak a baját, egyszerűsdim kijelentve azt, hogy az ökrörről való felőleséget nem vállalkok el, a mibe a méz-sórártok beleszerestés, mint íyrt 48 frt adtam el. A méz-sórárt az ökröt Bécse felhajtja, itt lebukozva, husát élvezethetlenné nyilvánították az illető közegek a egyszerűsdim tődvészese baja mellett kezdetleges vízzenyőt is állapították meg. Az illető méz-sórártok tölem a 48 frtyi vételért visszaköveteli. Miután pedig én a sejtetes ökröt hibájának megnevezésével adtam el, így természetesen nem vagyok hajlandó a vételért visszaadni. Kérdem gazdasáramat, vajon kötelek vagyok-e a vételért visszatéríteni — vagy sem? B. J.

27. sz. kérdés. Nagyobb mennyiségű alagsóros volna szükségem. Kérem a t. gazdasáras urakat, sziveskedjenek egy pár cözéget ajánlani a hol ezek beszerestésére és mennyibe kerül ezere az 1', 2' és 3' os cözévek? W. Gy.

28. sz. kérdés. Egy hét éves lucernázás van, mely a lucerna kissé megrikult, melyet azonban még pár évig lucernázásnak óhajtanék megtartani, amíg t. i. az általam jövő tavasszal alakítandó új lucernázás megérősödik. Kérek kevés felőlesítést arra nézve, min eljárnálk érthetem el legbiztosabban a földet, hogy a jelzett lucernázás meg egy-két évig kielégítő terméseket szolgáltatson? Nevezetesen minő műtrágyát, esetleg műtrágyákat lesz célszerű ezen lucernázásra használni és mily mennyiségben azt. haldánkint? A használandó műtrágya mely időpontban szóródnok? Végül, célszerű lesz-e ezen lucernázás megőrzésének megfogadni, mint tavasszal a minő szerkeztű borona legalkalmasabb a lucernázás megfogolására, s ezen borona mely cözégnél szereshető be legelőnyösebb a általában legmegelőleőbb szerkeztében? Kislafud.

Dr. A. J.

29. sz. kérdés. Tisztelettel kérdem, hogy a „Közlekek” december hó 15 ik számában említett „Planet” toló kapa hol szerkesztve és és milyen árban? S. Gy.

30. sz. kérdés. Tisztelettel felkérem a „nehány adak az idei zokorúpra termelősköz” című czikk íróját, sziveskedne a házilag készített „Planet” toló eszközt rajzban bemutatni. Ennek igen sok gazda vevő használná. K. S.

31. sz. kérdés. Miután én egy nagyobb uradalommal mint önálló kezelőistőt több évig alkalmaztam voltam és ok nélkül három havi földmérés mellett elbocsátottam, de szerződés nem volt köztünk kövök, kérek sziveskedni, hogy van-e jogom hat óra a járandóságomat és lakébretem az uradalomtól követelni, vagy nem? ha igen, mily módon? K. P.

Feleletek.

Laacko-felele réthorona. (Felelet a 21. sz. kérdésre.) A Laacko-fele kovacsolt van réthorónat Kihéne Ede gazd. gépgyáros készíti, kinél az három nagyságban kapható. A négy egymás után tagolt sorral ellátott 2 jégnyi ív réthorónák 1,35, 1,65 és 1,95 méter munkaszeléséggel és 18, 22 illetve 26 hüvelyk boronaszélességgel. A 22 hüvelyk 49 forintba kerülnek Budapesten. — A nehezebb B jégnyi réthorónák 1,35, 1,65 és 1,95 méter munkasze-

llességgel 22, 27 vagy 32 hüvelyk boronaszélességgel 44, 51 és 59 forint árú kaphatók. — Végül a különböző nehezű C jégnyi 28, 30 munkaszelésű 22 jég borona 42, 32 frt. — E különböző boronák különböző minőségű rétek megmunkálására szolgálnak, mikről bővebb felőlesítésre fent nevezett gyártó kapható.

Darálóegő társaságunk megújítása. (Felelet a 32. számú kérdésre.) Hogy az illető gép társaság kördékei — vagy sem, arról nagyobb szűrésű módon úgy lehet meggyőződni, hogy szűrtelnya a társasbhat vagy levezi a társasok vedőbúrták és megnézni, minő állapotban vannak a társasok. A Corbet-fele daráló-társasí megőrt sugárukra rovatkólással birnak, mely rovatkák élesek s ezen élek végzik a tulajdonképeni őrlést. Újaj végűhöz a társas őrlőájtán könnyen észre lehet venni, vajjon a rovatkák élei még megvannak-e vagy már lekopáltak. A félig vagy csak részben megkopott társasokk még elég jók lehet őrlőni, ha a társasokt közelebbre állítják egymáshoz, de ilyenkor több erő is kell a daráló bajtására.

A társas megköpésitése nem lehet hóköpök vagy órlő-ájták megújításán s így kérdőstevőkön azon kérdése, vajjon egy év leforgása alatt annyira megkophatok-e a társas, hogy új finom daráló el lehessen állítani, melyre hízaladnál szükség van, így értelemben nem válaszolhatok meg. A társas kopása függ elsősorban anyagától s másodsorban az őrlendő termény minőségétől. A kemény szemű tengeri és a rozsa sokkal jobban kopják a társákat, mint az árpa vagy zab. A kopás mérvé függ még az őrlés minőségétől is. Minél finomabb darát kell a gépek készíteni, annál hamarabb kopnak a társasok. Hogy tehát meddig tart ki az őrlő-ájták megújítására, az a gépek minőségétől, de akkor is csak hozzávetőleg.

A megkopott társák kiserelhetőek; arukat a Clayton és Schuthelwör gépgyára esetről-esetre közli a megrendelőkkel.

I. S. P.

Csutkák tengeri daráló. (Felelet a 34. sz. kérdésre.) A csutáktengeri-daráló (litle gain) elkoptott órlő kupját meglesztieni nem lehet. Eppen ezért nem sokat ér ez a darálóegő, mert mint kérdőstevő is helyesen jegezte meg, rendszeren idő előtt már tönkre megy s mivel nem javítható, teljesen hasznavehetlenné válik.

Mai napásig talán nincs is már oly szűkség e darálóra, mert az előtrévlő ellátott darálók is képesek csutáktengerit megdarálni, ha a csutka már teljesen kiszáradt s belül nem nyirkos. De csakis a teljesen kiszáradt tengeri darálót így csutákot, mert a melyeknek csutájka csak kissé is nyirkos, az az őrlő-társasokt vagy az ovezetőbe beömlő nyilatást eltömíti s a darálást megakadályozza. A csutkával együtt órlőt tengeri darálóra hamar megromolva, azt darálás után nemokára fel kell etetni. Mint emiatt sem érdemes csutáktengeri darálót, hanem az előtrévlőbb s tengerit morzsolás után darálni. A csutka, mint tüzelőanyag legalább is annyit ér, mintha takarmánynak használnák fel. I. S. P.

Fizessző értékesítése. (Felelet a 25. sz. kérdésre.) Mindenekelőtt megjegyezzem, hogy nagyobb mennyiségű fizessző jó csakis hámozva értékesíthető. Sőt a nagyobb kereskedők illetve kősrőnők a legelőbb esetben nem is hajlandók más, mint hámozott fizest vásárolni, azon egyszerű oknál fogva, mert a városban, (a hol rendszeren a nagyobb műhelyek vannak) végzendő hajászás, a tetemesen nagyobb nap-szám vagy szakmányraknál fogva, sokkal többre kerülne mint vidéken, a hol ezen munkát lélt időben a feles munkásevlő rendelkező gazda, potlom árán vásárolhat.

Az értékesítés iránt forduljon a kérdőstevő ur a Közlekek m. évi 96 számában már említett, esetleg más érdekes ismeretes czékek-

hez. Feltehetőleg a fűzőből mintát is küldeni, 15—20 esetleg több szál vesszőt. — Mintaul küldendő: vesszők természetesen jól kiválasztandók (vastagság, hossz, s elágazottság tekintetében) úgy azok az egész természetből kiképzett vesszők, mint az igaz óvatossággal kell eljárni — egyrészt, hogy az átlagminőség nálunk gyengébb rosszabb vesszőket ne küldjünk mintaul, mert akkor az ár kisebbre lesz szabva, másrészt, hogy az átlagnál sokkal jobb vesszőket se küldjünk, mert igaz ugyan, hogy ily nagyobbról ár igérnek, de az az igaz óvatossággal a kereskedő által a költségesebb foglaltatászi az az ár redukálni fogja — a mely előjárás végeredményben perre is vezeteth. — Eljárás a fűzél is, mint pl. a dohánnyal, hogy súlyt végződik az ár egyenlőségére, vagyis a fűzét végződik már helyesen száltozni kell — csak úgy árba bocsátani. — A mintának megfelelő egyenlő ár szállítással a kereskedő elől hiteligly nagyon fog emelkedni, úgy hogy jövőben ezen kereskedő magától is lel fog árúért kereshi.

Az árra nézve pontos adatokat minta nélkül nem lehet mondani — A leír minőségű fűzvésszőket, perre hától állapotokat az a legközelebbi vasutalomásra szállítva elérhet q-kint 1'2—1'5 főt. — Ismétlet az ár biztosan csakis minta után lehet meghatározni, mely ár különben évente is megtehető ingadozásoknak van átlavet. Legjobb minden esetben, mint a küldése mellett több csomaghoz fordulni s árjainlatot kérni, melyből aztután a legkedvezőbbet igen könnyű kiválasztani.

Tekintettel arra, hogy az értékesítéssel napirendre került a fűz hazajása is, emellegve a „Köztelek” m. évi 81, és 83. számban megjelent közleményeink befejezésének, rövidesen a fűz hazajászával is foglalkozni fogok.

Füder Tüdör.

Öreg lucernás feljavítása. (Füled a 28. sz. kéréseire.) A régi lucernás feljavítására, és a jóvá tervesszára, az új lucernás megerősödéséig kielőgő természet adom meg, legjobb lesz azt most a tel folyamán ganajlével jól megönözletni. A régi lucernásra a ganajlének kitűnő hatása lesz. Ha kompozit áll rendelkezésre ez is nagyon jó; szintegy a fahamu is, de azért jelen esetben a ganajlének adom az elsőbbséget, melyet lájtal kborlatva, egy kiszóró csap segítségével fekszenedtetés szíjjel. Műtrágyát ilyen ellenül is 1—2 év által feltöltés alá kerülő lucernára már nem adnék.

A ganajlé mellett a lucernának tavaszi fogósága ötvetlen szükség. E célra a Lászkó-féle réfragokot ajánlom, melyek Kihne Ede (mosoni) gépnyaromló szereshetők be. Kötött talajon, ezen fogásoknak leghetebb fajáját tessék megvenni s a lucernát tavasszal jól éven megfogosolni a boronák hosszabb késáku fogával. A fogast — az elvált lucernánál — minden használati szomszár s így szintén őszel is használatba hozni.

„Planet” tölő kapa. (Füled a 29. és 30. sz. kéréseire.) A „Planet” kapa házi készítésének módját mindenkinek privát levélben szivesen megírom az önökben nyilvánosan — tekintettel a gép szabadalmára, nem közölhetem azt. Címzen: Horváth Jenő úr intéző Balaton-Szent-György, Somogy megye.

Készen tartok Clayton-levelelvornál Budapest és Weiser J. C.-nél Nagy-Kanizsa, máj ár 11 frt.

Horváth Jenő.

Felmondás. (Füled a 31. sz. kéréseire.) Önálló gazdasági felmondási ideje legalább hat hónap. Ha tehát ön a 3 havi felmondást el nem fogadja, annak letelte előtt távoznunk kénytelenek a föld, hogy időközben a hat hónap végéig megkapná, a hátralékot jogszáll követelheti. —

Szf.

VEGYESEK.

Mai számunk tartalma:

Kérelm. — Meghívó. — A földmívelési és növény- termelési szakosztály ülése. —	Oldal 80
A haszonállattartás befolyása a jövedelemre. —	82
A marhaszról. —	97
Növénytermelés.	
A hiborheréről. —	93
Állattenyésztés.	
Növedékmárkák gondozása. Pál Miklós. —	94
Gazdasági gépészet.	
Burgonyaszántályozó gépek Ifj. Sporon Pál. —	95
Levélcseregy. —	97
Vegyesek.	
A Tejgazdaság új szerkesztője. — Tenyészállatok kedvezményes vasuti szállítása. — Helyre- igazítás. —	98
Kereskedelem, tiszta. —	100
Budapesti gabonaföld. — Szeszlet. — A központi vácsárának újrakezdése a nagyban (en grott) eladott élelmiszerek árairól. — Állváltás- Bécsi szarumarhavasár. — Bécsi vágómarhavasár. — Bécsi szarumarhavasár. — Bécsi sertésavasár. — Bécsi juvávár. —	101
Szerkesztői üzenetek. —	101

A „Tejgazdaság” új szerkesztője. A „Köztelek” rendes mellékletének megjelenő „Tejgazdaság” című szaklap szerkesztésétől Pirkner János, országos állattenyésztési felügyelő, hivatalos elfoglaltságára való tekintettel, visszavonulva, a szerkesztést Nagy Vincze országos tejgazdasági felügyelő vette át, akinek neve a szakirodalom terén, olvasóink előtt pedig a „Tejgazdaság” révén is jól ismert. Az új szerkesztő eddigi működése biztosítja azt, hogy a „Tejgazdaság” a jövőben is ezen fontos területhez a legteljesebb szolgáltatásokat fog tenni.

Tenyészállatok kedvezményes vasuti szállítása. A földmívelésiügyi miniszter a kereskedelmiügyi miniszterrel egyetértőleg hozott határozata alapján, a tenyészállatok vasuti szállításánál biztosított kedvezmények igénybevételére jogosító igazolványok kiállításával az állattenyésztési kerületi felügyelőségeket is megbízta. Tájékoztatók céljából megjegyzendő, hogy a kivételes kedvezményes vasuti fuvarbért biztosító igazolványok csak oly esetben adhatók ki, ha a szállítani kívánt tenyészállatok fajtaját a rendelkezései helyére nézve megállapított köztenyésztési iránynak megfelel. A szállítási igazolványok kinyerése iránti kérelmek tekintet nélkül arra, hogy a kérelmező fél, mely állattenyésztési kerületi felügyelőség körzetében lakik és tekintet nélkül a szállítani kívánt tenyészállatok rendelkezései helyére, bármely állattenyésztési kerületi felügyelőség elnöki kötelei. Elismeréssel fogadjuk jelen intézkedést, mely állattenyésztő gazdákra nézve a köztenyésztési kedvezmény igénybevételének módját jelentekeny megkönnyíti.

Helyreigazítás. A „Köztelek” január 5-iki számában azt közöltük többek közt, hogy csak a Hazai b. r.-t, az, mely a kézfogóhajtású ájtár 5% engedéllyel a köztenyésztési megteveszti. Ebben tévedtünk, mert nemcsak az a rész. Társaság jár így el a jóhiszemű köztenyésztés tudatlanságának tökéletesében. Az I. m. ált. bizt. társaság védő számai által működő Magyar Francia b. r. t. szintén felelmei a fűz 2 fűz, hogy nagykegyesen elgűngjen a 2 fűz 1 fűz 50% enged-

telés a ring és nem hiányzik egy léncz szem sem belőle. A szegény biztosító köztenyésztő pedig ki van szolgáltatva egy nagy érdekes csoport önkényének, kényekévének.

A szocializmus terjedése. A Szabolcs vármegyében a szocialista szocializmus a szomszédos Zemplénmegyébe is átcsapott már. A szabolcsmegegyi parasztszociálisták több bodrogközi község lakosait azt biztatták, hogy ha a szocialista szövetkezetbe lépnek, annyit hold földet kapnak amennyit akarnak. Agárdon, Karádon és Cságyán máris akadt elég hívő, akik a többi szociálistákkal együtt a szocialista kaszárba és vasárnaponként tükos gyűléseket tartottak, amilyenek az ország felszabadulásáról, a földök felosztásáról és még sok mindenről beszéltek — a szocialista újságok a szocialista szociálisták híreire a hatóság a legszigorúbb rendelkezések alkalmazásával fenyegetőzték, ami esakhamer szemtelenség az új szociálisták lelkesedését. Zemplénben a szocializmus eddig csak hírből ismerték s a szocialista ágensük úgy látszik szándékosan visszatartott a Bodrogköz működésé helyéül, mert ott az idén országos választások s ezért a szocialisták megválasztása. Hajduvármegyében is a szocializmus rohamos terjedéséről értesítenek. Miki-Pérsen e hó elején a szocializmusnak hirtelre-harva szem volt, 13-án pedig már száz szociálistával beszél az előjárás. kik tükos öszojvetelőket tartanak. Cságyán szocialista szövetkezet alakult. A tagok hetenkint ház kraszárítáznak a kaszárba. A kasza pénzén küldték képviselőiket a földműves kongresszura. Újvárosban a szocialisták leginkább N.-Újvárosban kijelentették, hogy az idén semminemű együttes munkába belemennek. Majd tavasszal az ok fogják megállapítani a munkásokkal. Csatlakoznak hozzájuk a csegek is. Nádudvar, Vámos-Pérsen, Szóvaton szintén vehető észre szocialista új nyugtalanság. Milykút bácsmegegyei községben a napokban etjettek meg a községi képviselői választást. A képviselői egyharmad részben ismert szociálisták áll. Hasznokelői dűbög a fervekésztett szocializmus a baranyamegyei sokakozt között. Darazson legutóbbi vasárnap annyira ment féltelenkedésük, hogy a legutombb módon megzavarták az isteni tiszteletet, mert a pap prédikáció közben azzt a szocializmusra okolták a népet annak körös volta és következményeire. Balmaújvárosban egyelőre ugyancsak az egyház ellen fordultak a szocialisták. „Figyelmeztetés” címmel ugyanis, melyet százoiten írtak alá, iratot adtak át a német református eklézsiá papjának, melyben az összes egyház ellen fordultak a szocialisták és a stólik előlérőket követelik, különben azzal fenyegetőznek, hogy felekezetiállókilek lesznek. Az igaztók Budapestre származó, magyar és német nyelvű alkotmány- és felszerelésűk és német nyelvű nyomatványokkal hintik köztük a konflikt. Epp azért ideje volna, hogy a hatóság nagyobb figyelmet fordítson a fűzösi bujdosatókra addig, míg alvado működésük országos veszedelmet nem idéz elő. Több helyen a földművelő munkások nem akarnak szerződést kötni az aratásra. A pártvezérek az aratásra a következő követeléseket állították föl. Úgy a tavaszi, mint az őszi, gépek felosztásának egy méterenként egy szentonót kilogram gabonáért aratásnak. Konvenczióban hetenként 15 kilogram tiszta búzát, főzelek és zsrakédek fejében pedig 50 krajczárt és azonkívül minden részesnek három koszi türelvöl követelnek. A munkások március és április hónapokban tíz órára, májusban tíz órára, június május és június hónapokban a munkaidő 14 óra, a munkabér óránkint 15 krajczár: július, augusztus, szeptember és október hónapokban a munkaidő 16 óra, a munkabér óránkint 15 krajczár. A kuzorizati tisztán harmados, harmadik a munkaadó saját igaztók tartozók munkás katasára elszállítani. Robotot nem szolgálnak.

0-40, sejtelenek 1 kg 0-40-070, szappan sűrű ...

Hidvégváros az Orczy-utó élelmi pinczén. 1898. január 16-án.

Védtről és pedig a szokott közegekből 53 db sertés. Forgalmi ének. Árak a következők: Friss sertés...

Hidvégváros a Garay-úti élelmi pinczén. 1898. jan. 16-án.

Forgalmi ének. Árak a következők: Friss sertés 1 kg. 54-58, 1 q 4900-5000, süllőhús 1 kg. 48-56...

Budapesti takarmányárak. 1898. jan. 18. A székesfővárosi gazdasági igazgatóság jelentése a 'Kütelék' részére.

Állatvásárok.

Budapesti szomorúmarhas. Január 16 18-4.

Felhatolt: 206 drb beföldi, 50 db galiczia, 3 drb tiroli, 31 db növendék 60 borjú, 53 db 60 bányi...

Budapesti juhvásár. 1898. január 16 17-én. A székesfővárosi kovágház és nyársalás igazgatóság jelentése a 'Kütelék' részére.

Bécsi vágómarthvásár. 1898. jan. 17. A bécsi marhas- és húsgazdálkodási igazgatóság jelentése a 'Kütelék' részére.

Árállok. A vásár végén még igen sok az eladatlannak. Árak: prima magyar 36 fr. (—) frt., szekunda 30-36 frt.

Egyes eladók: Magyar hizó ökrök. Eladók:

Table with 2 columns: Name and Price. Includes entries like Grubitsch Vitalis, Lederer & Kálmán, Löbke H. N., Löwinger József, Löwinger Sal. Nyéger, Neumann István, Reizhuter Max, Ruzsák Antal, Schimmel M., Erdelyi hízó ökrök, Nemzet hízóökrök.

Bécsi szomorúmarhas. 1898. jan. 15-án. Felhatolt: 4199 borjú, 1852 60 sertés, 2229 kizsigerelt sertés, 280 kizsigerelt juh, 1268 bányi.

Bécsi juhvásár. 1898. január 16-án. Felhatolt: 1580 db juh. Az üzlet igen élelnek volt, a felhatást d bősé és cseh kereskedők 100-200 árú állomány megrögzötték.

Ingatlanok árverésel (20000 frt becsértéken felül). (Kivonat a hivatalos lapból.) Jan. 21. Kassa kir. a tkvika-Bazsel törvényesök toóság Karoly és nejje...

Table with 2 columns: Name and Price. Includes entries like Kassa kir., Nyitra kir., Budapesti kir., Debreczeni kir., Budapesti kir.

Szerkesztői hírek.

Sigma. Tudomást vettük. Jövenek a 'Sigma' név egyszerű jelölése után is tudni fogjuk, kiől érke a közlemény.

K. L. urak Ország. Megreálomai kérdésére a válasz már 'Köztelek' 1897. évi december 8-án számban a növénytermelési ról alatt 'A keresztet ősi búza pótlása tanúsai buzdinai' (felet) az 517. sz. kórháza megadottól.

B. Z. urak Kolopözán. A francia főközlöny nevez gr. Paul de Turanne. Lakik: Budapest, VI. Andrássy-ut.

Sch. V. urak. Hogy a farmadesser mielőt nem fejez 2 ére bizony nem egyfolyón a felirat megad.

T. A. urak Szentes. Magánlevele az évnek válasszon. Kerjük teljes címének közlését.

B. Z. urak Kolopözán. A francia főközlöny nevez gr. Paul de Turanne. Lakik: Budapest, VI. Andrássy-ut.

Az Ország. mag. gazd. egyesület tulajdonos. Az egyesületi tanács felügyellete alatt: Főszekeresz és kiadást felelős: Forster Géza az O. M. G. E. igaz gatója...

Előszórang hazai gyártmány. Pontos cím: Magyarországi legnyugatibb és legújabb gazdasági géppármely a gazdálkodókhoz szükséges összes gazdasági géppármelyi gyártja.

Advertisement for 'Előszórang hazai gyártmány' featuring a steam engine illustration and text about agricultural machinery and the Magyarországi legnyugatibb és legújabb gazdasági géppármelyi gyártja.

Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezet.

BUDAPESTEN, VIII., JÓZSEF-KÖRUT 8.

Alakult 1894. évben.

Elnök: TÖLEREI Géza prof. Igazgatóság tagjai: Helyettes: SZÁVOSZY Béla.

ANDRÁSI ÖRZE gróf, BEJANOVICS SÁNDOR, DESSZÉFFY ARISTÓ, PÉSPÉRT ERIL
HUBINER OTTLA, SZERENKÁLYI KÁLMÁN, SZILASSY ZOLTÁN, SZÓTYI ZSIGMOND,
TÖLEREI SÁNDOR gróf.

Vezetőigazgató: SZÉNYI Zsigmond.

Az Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezet a gazdaságosság általános elismerése szerint híven megféle kívánatlanság, folyton fejleszti a reformokat, melyeket a gazdaságosság évek óta sürgetett és a károknak gyors és méltányos kiegyenlítésével a felek teljes megelégedését vívta ki magának, az

épület és átalány (paushal) biztosításnál rendkívül mérsékelt díjjal telmes megtakarítást tesz lehetővé; a szövetkezet pontos csak a díjakat számítja fel a megfélelo kincstári bélyeggel; minden más illeték kizárásával.

Gazdasági egyesületi tagok — tekintve nékül a biztosított érték nagyságára — a fizetés díjából 5% díjengedményben részesülnek. Kisgazdák, ha huszas egyszerre, egy csoportban, de különböző ajánlat-terméneket biztosítják, 10% engedményben részesülnek.

Bővebb felvilágosítással szolgál az igazgatóság Budapestén, (József-körut 8. sz.) és a vidéken létesített ügyközpontok.

3019

HARRISON M^c. GREGOR & CO

Albion Albion

3367

daráló-gépei

a legjobbak. Kapható

Graepel Hugonál,

Budapest, V., külső váci-ut 46.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Megjelent

Rövid
utmutatása gazdasági
könyvviteli
nyomtatványok
hoz.

Ára 20 kr.

Förtémtesen 25 kr.

Megrendelhető a

„KÖZTELEK“

kiadóhivatalánál.

Fedezési hirdetés.

Gróf Andrássy Tivadar tőke-terebesi
ménésében az

1898-i fedezési idény

allat következő ménnek fognak fedezni:

Mailberger angol telivér, szül. 1891., apja
Bálvány, anyja Madeira.—Verneni-től
fedezési díj 30 frt.Terebes angol telivér, szül. 1892. apja Gun-
nersbury, anyja Young-Galante.—Doncaster-től
fedezési díj 30 frt.Fiume angol telivér, szül. 1893., apja Mettalisht,
anyja Ancona.—Grand-Couptól
fedezési díj 20 frt.Ficsur angol telivér, szül. 1891., apja Beau-
minet, anyja Oitorla.—Shalloltól
fedezési díj 15 frt.Minden kanca után 2 frt istálló pénz fizetendő.
Kanczák gondozása, élelmezése a kisbíri díj-
szabás szerint számítatik.Bejelentések az uradalmi igazgatósághoz Tőke-
Terebesre intézendők. 6138

GÖTTSCHEW, U. L. SZ.

Hirdetmény.

Egyéves méncsikók
vásárlása.Felhívom mindazon tenyésztőket, kiknek birtokában
legalább is négy jó származású, erős ontsu, szá-
bályos testalkatú, saját nevelésű

egyéves méncsikó van,

s azokat az államnak eladni kívánják, hogy ebbeli szá-
ndékukat, a helynek és utolsó postájának, a hol a csikók
állanak, valamint a csikók származásának, magasságá-
nak, színének és árának pontos megjelölésével a föld-
művelésügyi m. kir. miniszteriunhoz benyújtandó s 50
kros bélyeggel ellátott írásbeli nyilatkozatban legkésőbb

1898. évi február hó 1-ig

bejelenteni sziveskedjenek, mivel az ezen határidőn túl
érkező bejelentések figyelembe vétetni nem fognak.

Budapest, 1898. évi január hó 1-én.

Földművelésügyi m. kir. miniszter.

5142

Most jelent meg

Amerikai
mezőgazdaság.

Írta:

SZILASSY ZOLTÁN

az OMGE szerkesztő titkárja, a „Köztelek“ felolós szerkesztője.

Eredeti fényképek és Viladár Ernő festőművész rajzai után
készült számos képpel.

Bottli ára 4 frt.

OMGE, tagoknak és a „Köztelek“ előfizetőinek

kedvezményes ára 3 frt 50 kr.

Megrendelhető a

„Köztelek“ kiadóhivatalában

(Budapest, IX. Üllői-ut 25. sz.)

Bérszántás gézekével.

A legújabb eredeti **Fowler-féle Compound** gézekkel talajmive-
lésre vállalkozik 3171

WOLFF ERNŐ gőzszántási vállalkozó,
Budapest, Kelenföld, Fowler-telep.

Fuchs Hermann

tejgazdasági edények gyára 4760

BUDAPEST,

VI., Szondy-utca 35. sz.

Edény gyártmányaim úgy minőségben, mint ár tekintetében általános elismerésben részesülnek.

Rendek venim kitűlt felsorolom:
a „Budapesti Képzelti Tejcsarnok Szövetkezet”, a „Gazdák Budapesti Tejeszövetkezet” ugyazintan az aradi, pécsi, stb. tejeszarnokokat és számos nagy hazai gazdaságot.

Részletekért és árakért kérem megírni.
Telefon-szám 17-35.

Lapunk bekötési táblája

1 **frt 36 krért** (portómentesen)

kapható kiadóhivatalunkban.

Kern Róbert

Budapest, V. ker., Váci-út 26

Dúsán felszerelt raktárt tart a következő kiváló minőségű eszközökből:

Hengerelt rúd és idomvas, mint: lapos, gömbölyű, pároskeres- és Uvas, gerenda stb.

Vaslemez, mindenféle méretben.

Kovácsolt csövek, 1. és 2. osztályú darabok, légszez- és vízvezeték, zeteki eső, sajtosó, kútsó, forraszó, furcsosó stb.

Öntött csövek, vízvezeték- és csatornázási eszközök, valamint mindenféle fűtési és melegvízellátási tárgyakra, valamint légszez- és gőzvezetékhez, mint: tolatyút, mindenféle csapok, fémárak légszezvilágításhoz stb. stb.

Szerszámok, különlegességek saját gyárból, mint: marók, fűrészek, dorosztrák, csavarmetrók, fűrész, csigafűrész, cső-csavarmetrók, csővágo, csőszúti stb.

Árjegyzékek bérmentve és ingyen. 4070

HIRDETÉSEK

felvételnek a kiadóhivatalban
BUDAPEST,
Üllői-út 25-dik szám.

KAINIT

nagyban és kicsinyben.

Megrendelhető az Országos Magyar Gazdasági Egyesületi Hírközlő Hivatalánál (Budapesti Köztelek).

Árjegyzék

nagyban waggon-rakományonként az Leopoldshall-Stassfurt, ömlesztett állapotban 106 frt, zsákbán szállítva 180 frt. A vasúti szállítási költség a különböző távolságra rendeltetési állomások szerint 130-140 frt között változik.

Kicsinyben mm.-ként zsákkal együtt budapesti raktárunkból egy-sületesi tagok részére 2 frt 80 kr., nem tagoknak 3 frt.

A megrendeléssel egyidejűleg a kainit árát egyesületünk pénzárúhoz beküldeni kérjük, a szállítási költségek a küldemény átvételénél fizetendők.

MALOMIPAR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

(Schweitzer rendszer.)

Budapest. VI. ker., Gyár-utca 48. szám alatt.

Stabadalmazott Schweitzer-féle malmainak a mozgásosság terén igen fontos újítást képeznek.

Ezen teljesen új szerkezettől átjártított malmok egyaránt alkalmasak fűtésre és álművelésre: a gazdaságban e malokkal szükség szerint készíthető igen jó minőségű liszt és takarmánytára.

Ezen malmok a Ganz-féle és a Sangerhausen-i géppárak által gyártatnak, míg az ördögárok a világűrű Ganz-féle kerékványból készíttetnek.

A gazdasági élet követelményének megfelelőleg ezen malmainak 5 különböző nagyságban hoztak forgalomba, locsem-ből, motor, járgány vagy kézhajtásra.

A Schweitzer-féle malmok rendkívül olcsó és a következők:

1. Csekély hajtóerő szerkezettel.
2. Rendkívül nagy munkaképességű.
3. Kiváló minőségű őrlemény.
4. Kiválóan tartós, javításra nem szoruló szerkezet.
5. Igen egyszerű kezelés.

Ezen malmok beszerzését minden gazdának a legelőszövebben ajánljuk.

Részletes leírással, árjegyzékkel és felvilágosítókkal szívesen szolgálunk.